

ದ ಶವೋ ಧ್ಯಾಯಃ

ನಾರದ ಉವಾಚ

ವಿಷ್ಣುಸಾದಾಗ್ರಸಂಭೂತಾ ಯಾ ಗಂಗೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ |
ತದುತ್ಪತ್ತಿಂ ವದ ಭ್ರಾತರಸುಗ್ರಾಹ್ಯೋಽಸ್ಮಿ ತೇ ಯದಿ || ೧ ||

ಸನಕ ಉವಾಚ

ಶೃಣು ನಾರದ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತಿಂ ತವಾನಘ |
ವದತಾಂ ಶ್ರುಣ್ವತಾಂ ಚೈವ ಪುಣ್ಯದಾಂ ಪಾಪನಾಶಿನೀಂ || ೨ ||

ಆಸೀದಿಂದ್ರಾದಿದೇವಾನಾಂ ಜನಕಃ ಕಶ್ಯಪೋ ಮುನಿಃ |
ದಕ್ಷಾತ್ಮಜೇ ತಸ್ಯ ಭಾರ್ಯೇ ದಿತಿಶ್ಚಾದಿತಿರೇವ ಚ || ೩ ||

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ

೧. ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು—ಸಹೋದರನೇ ! ನಾರಾಯಣನ ಪಾದದ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಗಂಗಾ ಎಂಬ ನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳ ನದಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಧನ್ಯನಾಗುತ್ತೀನೆ.

೨. ಸನಕನು ಹೇಳಿದನು—ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ನಾರದನೇ ! ಹೇಳುವವರು ಮತ್ತು ಕೇಳುವವರಿಗೂ ಸಹ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಮತ್ತು ಪಾಪಪರಿಹಾರಕವೂ ಆದ ಗಂಗೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಕಾರವನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೀನೆ ಕೇಳು.

೩. ಇಂದ್ರ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಂದೆಯಾದ ಕಶ್ಯಪಮುಷಿಯು, ಅವನಿಗೆ ದಕ್ಷಕುನಾರಿಯರಾದ ದಿತಿ ಮತ್ತು ಅದಿತಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರೂ ಸಹ ಇದ್ದರು.

ಅದಿತಿರ್ದೇವಮಾತಾ ಸಾ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಜನನೀ ದಿತಿಃ |

ತೇ ತಯೋರಾತ್ಮಜಾ ವಿಪ್ರ ಪರಸ್ಪರಜಯೈಷಿಣಃ || ೪ ||

ಸರ್ವದಾ ಪೂರ್ವದೇವಾಸ್ತು ಯತೋ ದೈತ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ |

ಆದಿದೈತ್ಯೋಽದಿತೇಃ ಪುತ್ರೋ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುರ್ಬಲೀ || ೫ ||

ಪ್ರಹ್ಲಾದಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಭೂತ್ಸುಮಹಾ ದೈತ್ಯಸತ್ತಮಃ |

ವಿರೋಚನಸ್ತಸ್ಯ ಸುತೋ ಬಭೂವ ದ್ವಿಜಭಕ್ತಿನರ್ಮಾ || ೬ ||

ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽತಿತೇಜಸ್ವೀ ಬಲಿರಾಸೀತ್ಪ್ರತಾಪವಾನ್ |

ಸ ಏವ ನಾಹಿನೀಸಾಲೋ ದೈತ್ಯಾನಾಮುಭವನ್ಮನೇ || ೭ ||

೪. ಅದಿತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಾಯಿಯು. ದಿತಿಯು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಮಾತೆಯು. ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ಅವರಿಬ್ಬರ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವಾಸುರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು.

೫. ದಿತಿ ಪುತ್ರರಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಪೂರ್ವದೇವತೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಆ ದೈತ್ಯರಲ್ಲಿ ದಿತಿಯ ಪುತ್ರನು, ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಆದ “ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು” ಎಂಬುವನೇ ಮೊದಲನೆಯವನು.

೬. ಆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನಿಗೆ ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ವಿರೋಚನನೆಂಬ ಮಗನಾದನು.

೭. ಆ ವಿರೋಚನನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವರ್ಚಸ್ವಿಯೂ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಬಲಿ ಎಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಮುನಿಯೇ! ಅವನೇ ದೈತ್ಯರ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯಾದನು.

ಬಲೇನ ಮಹತಾ ಯುಕ್ತೋ ಬುಭುಜೇ ಮೇದಿನೀಮಿಮಾಂ |
 ವಿಜಿತ್ಯ ವಸುಧಾಂ ಸರ್ವಾಂ ಸ್ವರ್ಗಂ ಜೇತುಂ ಮನೋ ದಧೇ

|| ೮ ||

ಗಜಾಶ್ಚ ಯಸ್ಯಾಯತಕೋಟಿಲಕ್ಷಾ -
 ಸ್ತಾನಂತ ಏವಾಶ್ವರಥಾ ಮುನೀಂದ್ರ |
 ಗಜೇ ಗಜೇ ಪಂಚಶತೀ ಪದಾತೇಃ
 ಕಿಂ ವರ್ಣ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ಚಮೂ ವರಿಷ್ಠಾ

|| ೯ ||

ಅನಾತ್ಮಕೋಟಿಪ್ರವರಾವನಾತ್ಮಾ
 ಕುಂಭಾಂಡನಾಮಾಪ್ಯಥ ಕೂಪಕರ್ಣಃ |
 ಪಿತ್ರಾ ಸಮಃ ಸತ್ಪಪರಾಕ್ರಮಾಭ್ಯಾಂ
 ಬಾಣೋ ಬಲೇಃ ಪುತ್ರಶತಾಗ್ರಜೋಽಭೂತ್

|| ೧೦ ||

೮. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾದ ಬಲವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಈ ಭೂಮಂಡಲ ವನ್ನು ಆಳಿದನು. ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೆದ್ದು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನೂ ಜಯಿಸಬೇ ಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು.

೯. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸೈನ್ಯವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಅದರ ಮಹತ್ತ್ವ ವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರಕೋಟಿಲಕ್ಷ ಆನೆ ಗಳು, ಅಷ್ಟೇ ಕುದುರೆಯ ಬಂಡಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಜಕ್ಕೂ ಐನೂರರಂತೆ ಕಾಲಾಳುಗಳೂ ಅಡಗಿದ್ದವು.

೧೦. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಮಂತ್ರಿವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಕುಂಭಾಂಡ ಮತ್ತು ಕೂಪಕರ್ಣ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಬಲಪರಾಕ್ರಮ ಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನನಾದ, ನೂರುಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠನೂ ಆದ ಬಾಣ ನೆಂಬ ಮಗನೂ ಸಹ ಇದ್ದರು.

ಬಲಿಃ ಸುರಾನ್ ಜೇತುಮನಾಃ ಪ್ರವೃತ್ತಃ
 ಸೈನ್ಯೇನ ಯುಕ್ತೋ ಮಹತಾ ಪ್ರತಸ್ಥೇ |
 ಧ್ವಜಾತಪತ್ರೈರ್ಗಗನಾಂಬುರಾಶೇಸ್ತರಂಗ-
 ವಿದ್ಯುತ್ ಸ್ಮರಣಂ ಪ್ರಕುರ್ವನ್

|| ೧೧ ||

ಅವಾಸ್ಯ ವೃತ್ತಾರಿಪುರಂ ಸುರಾರೀ
 ರುರೋಧ ದೈತ್ಯೈರ್ವ್ಯಗರಾಜಗಾಢೈಃ |
 ಸುರಾಶ್ಚ ಯುದ್ಧಾಯ ಪುರಾತ್ತದೈವ |
 ವಿನಿರ್ಯಯುರ್ವಜ್ರಕರಾದಯಶ್ಚ

|| ೧೨ ||

ತತಃ ಪ್ರವವೃತೇ ಯುದ್ಧಂ ಘೋರಂ ಗೀರ್ವಾಣದೈತ್ಯಯೋಃ |
 ಕಲ್ಪಾಂತಮೇಘನಿಘೋಷಂ ಡಿಂಡಿಮಧ್ವಾನಸಂಭ್ರಮಂ

|| ೧೩ ||

ಮುಮುಚುಃ ಶರಜಾಲಾನಿ ದೈತ್ಯಾಃ ಸುಮನಸಾಂ ಬಲೇ |
 ದೇವಾಶ್ಚ ದೈತ್ಯಸೇನಾಸು ಸಂಗ್ರಾಮೋತ್ಕಂಠದಾರುಣೇ

|| ೧೪ ||

೧೧. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಪತಾಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ವೇತಭತ್ತಗಳಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಿಂಚುಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ವನಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು.

೧೨. ದೇವಶತ್ರುವಾದ ಬಲಿಯು ಸಿಂಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ವೃತ್ತಾಸುರನ ವೈರಿಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಕೂಡಲೇ ವಜ್ರಾಯುಧಪಾಣಿಯಾದ ಇಂದ್ರನೇ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಟರು.

೧೩. ತರುವಾಯ ದೇವದೈತ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಪುಳಯಕಾಲದ ಮೇಘನಾದಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ, ಡಿಂಡಿಮ (ಢಿಮುಕಿ) ಧ್ವನಿಯಿಂದ ವಿಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುವ, ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

೧೪. ಯುದ್ಧವು ಅತ್ಯಂತ ಭೀಕರವಾಗಲು ದೈತ್ಯರು ದೇವತೆಗಳ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೂ ದೇವತೆಗಳು ದೈತ್ಯಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೂ ಸಹ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರು.

ಜಹಿ ದಾರಯ ಭಿಂಧೀತಿ ಛಿಂಧಿ ನಾರಯ ತಾಡಯ |

ಇತ್ಯೇನಂ ಸುನುಹಾನ್ ಘೋಷೋ ವದತಾಂ ಸೇನಯೋರಭೂತ್ ೧೫ ||

ಶರದುಂದುಭಿನಿಧ್ವಾನೈಃ ಸಿಂಹನಾದೈಃ ಸುರದ್ವಿಷಾಂ |

ಭಾಂಕಾರೈಃ ಸ್ಯಂದನಾನಾಂ ಚ ಬಾಣಕ್ರೇಂಕಾರನಿಸ್ವನೈಃ || ೧೬ ||

ಅಶ್ವಾನಾಂ ಹೇಷಿತ್ಯೈಶ್ಚೈವ ಗಜಾನಾಂ ಬೃಂಹಿತೈಸ್ತಥಾ |

ಟಿಂಕಾರೈರ್ಧನುಷಾಂ ಚೈವ ಲೋಕಃ ಶಬ್ದಮಯೋಽಭವತ್ || ೧೭ ||

ಸುರಾಸುರವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಬಾಣನಿಷ್ಪೇಷಜಾನಲಂ |

ಅಕಾಲಪ್ರಲಯಂ ಮೇನೇ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಸಕಲಂ ಜಗತ್ || ೧೮ ||

ಬಭೌ ದೇವದ್ವಿಷಾಂ ಸೇನಾ ಸ್ಫುರಚ್ಛಸ್ತ್ರಾಘಧಾರಿಣೀ |

ಚಲದ್ವಿದ್ಯುನ್ನಿಭಾ ರಾತ್ರಿಶ್ಛಾದಿತಾ ಜಲದೈರಿವ || ೧೯ ||

೧೫. ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಿಡು, ಸೀಳು, ಭೇದಿಸು, ಕತ್ತರಿಸು ಕೊಲ್ಲು, ಹೊಡೆ ಎಂಬೀರೀತಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಶಬ್ದವುಂಟಾಯಿತು.

೧೬-೧೭. ನಗಾರಿಯ ಧ್ವನಿಯಂತಿರುವ ಬಾಣಧ್ವನಿಗಳು, ಸಿಂಹನಾದ ದಂತಿರುವ ದೈತ್ಯರ ಕೂಗುಗಳು, ರಥಗಳ ಭಾಂಕಾರಗಳು, ಬಾಣಗಳ ಕ್ರೇಂಕಾರ ಧ್ವನಿಗಳು, ಕುದುರೆಗಳ ಹೇಷಾಶಬ್ದಗಳು, ಆನೆಗಳ ಶಬ್ದಗಳು ಮತ್ತು ಧನುಷ್ಯಂಕಾರ ಇವುಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ಶಬ್ದಮಯವಾಯಿತು.

೧೮. ಸಕಲಜನರೂ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಣಸಂಘರ್ಷದಿಂದಂಟಾದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಪ್ರಳಯವೆಂದು ತಿಳಿದರು.

೧೯. ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಿಂಚುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ, ದೇವಶತ್ರುಗಳ (ದೈತ್ಯರ) ಸೈನ್ಯವು ಮೇಘಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ರಾತ್ರಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು.

- ತಸ್ಮಿನ್ಯುದ್ಧೇ ಮಹಾಘೋರೈರ್ಗಿರೀ ಕ್ಷಿಸ್ತಾನ್ ಸುರಾರಿಭಿಃ |
ನಾರಾಚ್ಯಶ್ಚೂರ್ಣಯಾಮಾಸುಃ ದೇವಾಸ್ತೇಲಘುವಿಕ್ರಮಾಃ || ೨೦ ||
- ಕೇಚಿತ್ಸಂತಾಡಯಾಮಾಸುಃ ನಾಗೈರ್ನಾಗಾಸ್ತ್ರಥಾಸ್ತ್ರಭೈಃ |
ಅಶ್ವೈರಶ್ವಾಂಶ್ಚ ಕೇಚಿತ್ತು ದಂಡಾನ್ದಂಡೈಶ್ಚ ಕೇಚನ || ೨೧ ||
- ಪಸಿಘೈಸ್ತಾಡಿತಾಃ ಕೇಚಿತ್ಪೇತುಃ ಶೋಣಿತಕರ್ದಮೇ |
ಸನುತ್ಕ್ರಾಂತಾಸವಃ ಕೇಚಿದ್ವಿಮಾನಾನಿ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ || ೨೨ ||
- ರಾಕ್ಷಸಾ ನಿಹತಾ ದೇವೈರ್ಯೇ ತ ಏವ ತದೈವ ಹಿ |
ದೇವಭಾವಂ ಸಮಾಪನ್ನಾ ಅಸುರಾಸ್ಸನುಸಾದ್ರವನ್ || ೨೩ ||
- ಅಥ ದೈತ್ಯಗಣಾಃ ಕ್ರುದ್ಧಾಸ್ತಾಡ್ಯಮಾನಾಃ ಸುರೈರ್ಭೃಶಂ |
ಶಸ್ತ್ರೈರ್ಬಹುವಿದ್ಯೈರ್ದೇವಾನ್ನಿ ಜಘ್ನು ರತಿದಾರುಣಾಃ || ೨೪ ||

೨೦. ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅತಿಭಯಂಕರರಾದ ದೈತ್ಯರಿಂದ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಅಧಿಕ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಪುಡಿ ಪುಡಿನಾಡಿದರು.

೨೧. ಕೆಲವರು ಸರ್ಪಗಳಿಂದ ಸರ್ಪಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಕೆಲವರು ಬಂಡಿಗಳಿಂದ ಬಂಡಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಕುದುರೆಗಳಿಂದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಕೋಲುಗಳಿಂದ ಕೋಲುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದರು.

೨೨. ಕೆಲವರು ದೊಣ್ಣೆಗಳಿಂದ ಹೊಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟವರಾಗಿ ರಕ್ತದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತಲೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು.

೨೩. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೈತ್ಯರು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಬಾಧಿಸಿದರು.

೨೪. ತರುವಾಯ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಘಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಪೆಟ್ಟುತಂದು ಕುಸಿತರೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಂಕರರೂ ಆಗಿ ನಾನಾವಿಧವಾದ ಶಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು.

- ದ್ರುಘ್ನೈರ್ಭಿರ್ದಿಪಾಲೈಶ್ಚ ಖಡ್ಗೈಃ ಪರಶುತೋಮುರೈಃ |
 ಪರಿಘ್ನೈಶ್ಚುರಿಕಾಭಿಶ್ಚ ಕುಂತ್ಯೈಶ್ಚಕ್ರೈಶ್ಚ ಶಂಕುಭಿಃ || ೨೫ ||
- ಮುಸಲೈರಂಕುಶೈಶ್ಚೈವ ಲಾಂಗಲೈಃ ಪಟ್ಟಿಶ್ಚೈಸ್ತಥಾ |
 ಶಕ್ರೈಶ್ಚಪಲೈಶ್ಚತಸ್ಥಿಲೈಃ ಸಾಶೈಶ್ಚ ತಲಮುಷ್ಟಿಭಿಃ || ೨೬ ||
- ಶೂಲ್ಪನಾರ್ವಲಾಕನಾರಾಚೈಃ ಕ್ಷೇಪಣೀಯಾಸ್ತ್ರ ಸಂಕುಲೈಃ |
 ರಥಾಶ್ಚನಾಗಪದಗೈಃ ಸಂಕುಲೋ ವನ್ವಥೇ ರಣಃ || ೨೭ ||
- ದೇವಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ದೈತೇಯೇಭ್ಯಃ ಸಮಾಕ್ಷಿಪನ್ |
 ಏವಮಬ್ಧ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಯುದ್ಧಮಾಸೀತ್ಸುದಾರುಣಂ || ೨೮ ||
- ಅಥ ದೈತ್ಯಬಲೇ ವೃದ್ಧೇ ಪರಾಭೂತಾ ದಿನಾಕಸಃ |
 ಸುರಲೋಕಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಸರ್ವೇ ಭೀತಾಃ ಪ್ರದುದ್ರುವುಃ || ೨೯ ||
- ನರರೂಪಪರಿಚ್ಛನ್ನಾ ನಿಚೇರುರವನೀತಲೇ |
 ವೈರೋಚನಿಸ್ತ್ರಿಭುವನಂ ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಃ || ೩೦ ||

೨೫-೨೮. ಕಬ್ಬಿಣದ ಕುಸುಮಾರಿ ಅಥವಾ ಗುದಿಗೆ ಕಲ್ಲು ಎಸೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ದಾರದ ಯಂತ್ರ, ಕತ್ತಿ, ಕೊಡಲಿ, ತೋಮರ, (ಮರದ ಸಿಕ್ಕೇದಾಣಿ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧ) ಲೋಹದ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುವ ದೊಣ್ಣೆ ಚಾಕು, ಈಟೀಕೋಲು, ಚಕ್ರ, ಗೂಟ, ಒನಕೆ, ಅಂಕುಶ, ನೇಗಿಲು, ಪಟ್ಟಿಶ, ಶಕ್ರಾಸ್ತ್ರಯುಧ, ಕಲ್ಲು, ಹಗ್ಗ, ಪಾದ, ಮುಷ್ಟಿ, ಶೂಲ, ಭಲ್ಲೆ, ಬಾಣ, ಹಾರಿಸುವ ಅಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ರಥ, ಕುದುರೆ, ಆನೆ, ಕಾಲಾಳು ಇವುಗಳಿಂದಲೂ ಸಹ. ಕೂಡಿದ ಯುದ್ಧವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು.

೨೯. ತರುವಾಯ ದೈತ್ಯರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ದೇವತೆಗಳು ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಭಯದಿಂದ ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗಿ ಮನುಷ್ಯವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

೩೦-೩೧. ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಲಿಯು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ನಿರವಧಿಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡ ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವನಾಗಿ

ಬುಭುಜೇನ್ಯಾಹತೈಶ್ಚರ್ಷ್ಯಪ್ರವೃದ್ಧಶ್ರೀರ್ಮಹಾಬಲಃ |

ಇಯಾಜ ಚಾಶ್ವಮೇಧೈಃ ಸ ವಿಶ್ವಾಪ್ರೀಣನತತ್ಪರಃ || ೩೧ ||

ಇಂದ್ರತ್ವಂಚಾಕರೋತ್ಸರ್ಗೇ ದಿಕ್ಪಾಲತ್ವಂ ತಥೈವ ಚ |

ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರೀಣನಾರ್ಥಾಯ ಯೇ ಕ್ರಿಯಂತೇ ದ್ವಿಜೈರ್ಮಘಾಃ || ೩೨ ||

ತೇಷು ಯಜ್ಞೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಹವಿರ್ಭುಂಕ್ತೇ ಸ ದೈತ್ಯರಾಟ್ |

ಅದಿತಿಃ ಸ್ವಾತ್ಮಜಾನ್ವೀಕ್ಷ್ಯ ದೇವಮಾತ್ರಾತಿದುಃಖಿತಾ || ೩೩ ||

ವೃಥಾತ್ರ ನಿವಸಾಮೀತಿ ಮತ್ಪ್ವಾಗಾಧ್ಧಿಮವದ್ಗಿರಿಂ |

ಶಕ್ರಸ್ಯೈಶ್ಚರ್ಷ್ಯಮಿಚ್ಛಂತೀ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಚ ಪರಾಜಯಂ || ೩೪ ||

ಹರಿಧ್ಯಾನಪರಾ ಭೂತ್ವಾ ತಪಸ್ತೇಪೇನ್ರತಿದುಷ್ಕರಂ |

ಕಿಂಚಿತ್ಕಾಲಂ ಸಮಾಸೀನಾ ತಿಷ್ಠಂತೀ ಚ ತತಃ ಪರಂ || ೩೫ ||

ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆಳುತ್ತಾ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಅವನು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೩೨-೩೩. ಬಲಿಯು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಪಾಲಕ ಭಾವವನ್ನೂ ಸಹ ಹೊಂದಿದನು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ದ್ವಿಜರು (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ) ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನೇ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

೩೩-೩೫. ದೇವತೆಗಳ ತಾಯಿಯಾದ ಅದಿತಿಯು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ದುಃಖಪಟ್ಟವಳಾಗಿ ತಾನು ಇಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದು ಅನುಚಿತವೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಿಮವೃಷತಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಪರಾಜಯ ಇವುಗಳುಂಟಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಧ್ಯಾನನಿರತಳಾಗಿ ಅತಿ ದುಃಸ್ವಾಧ್ಯವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಳು.

ಪಾದೇನೈಕೇನ ಸುಚಿರಂ ತತಃ ಸಾದಾಗ್ರನಾತ್ರತಃ |

ಕಂಚಿತ್ಕಾಲಂ ಫಲಾಹಾರಾ ತತಃ ಶೀರ್ಣದಲಾಶನಾ

|| ೩೬ ||

ತತೋ ಜಲಾಶನಾ ನಾಯುಭೋಜನಾಹಾರವರ್ಜಿತಾ |

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಸಂದೋಹಂ ಧ್ಯಾಯತ್ಯಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ

|| ೩೭ ||

ದಿನ್ಯಾಬ್ಧಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಂ ಸಾ ತಪೋಽತಸ್ಯ ತ ನಾರದ |

ದುರಂತಂ ತತ್ತಪಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೈತೇಯಾ ಮಾಯಿನೋಽದಿತಿಂ

|| ೩೮ ||

ದೇವತಾರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಸಂಪ್ರೋಚುರ್ಬಲಿನೋದಿತಾಃ |

ಕಿಮುರ್ಥಂ ತಸ್ಯ ಸೇ ಮಾತಃ ಶರೀರಪರಿಶೋಷಣಂ

|| ೩೯ ||

ಯದಿ ಜಾನಂತಿ ದೈತೇಯಾ ಮಹದ್ದುಃಖಂ ತತೋ ಭವೇತ್ |

ತ್ಯಜೇದಂ ದುಃಖಬಹುಲಂ ಕಾಯಶೋಷಣಕಾರಣಂ

|| ೪೦ ||

೩೬-೩೮. ಆ ಅದಿತಿದೇವಿಯು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಕುಳಿತು, ಅನಂತರ ನಿಂತು, ತರುವಾಯ ಬಹುಕಾಲ ಒಂದೇ ಕಾಲಿನಿಂದ ನಿಂತು, ಅಮೇಲೆ ಪಾದದ ಕೊನೆಯಭಾಗ ಎಂದರೆ ಕಾಲಿನ ಬೆಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಊರಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಅನಂತರ ಒಣಗಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನೂ, ತರುವಾಯ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಮೇಲೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಿ ಆಹಾರವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪೂರ್ಣನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ದೇವಮಾನದ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಳು.

೩೮-೪೦. ಮಾಯಾವಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರು, ಅದಿತಿದೇವಿಯು ಕೊನೆ ಮುಟ್ಟಿದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ವೇಷವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದಿತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ತಾಯಿಯೇ! ನೀನು ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದೇಹವನ್ನು ಒಣಗಿಸುವಂತಹ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಬಹು ದುಃಖವುಂಟಾದೀತು. ಆದುದರಿಂದ ಬಹು ದುಃಖಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಶರೀರಶೋಷಣಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಈ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಡು.

ಪ್ರಯಾಸಸಾಧ್ಯಂ ಸುಕೃತಂ ನ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ |
ಶರೀರಂ ಯತ್ನತೋ ರಕ್ಷ್ಯಂ ಧರ್ಮಸಾಧನತತ್ಪರೈಃ || ೪೧ ||

ಯೇ ಶರೀರಮುಪೇಕ್ಷಂತೇ ತೇಸ್ಯುರಾತ್ಮವಿಘಾತಿನಃ |
ಸುಖಂ ತ್ವಂ ತಿಷ್ಠ ಸುಭಗೇ ಪುತ್ರಾನಸ್ಮಾನ್ನ ಜೇದಯ || ೪೨ ||

ಮಾತ್ರಾಹೀನಾ ಜನಾ ಮಾತರ್ನ್ಯತಪ್ರಾಯಾ ನ ಸಂಶಯಃ |
ಗಾವೋ ವಾ ಪಶವೋ ವ್ಯಾಪಿ ಪನ್ನ ಗಾ ವಾ ಮಹೀರುಹಾಃ || ೪೩ ||

ನ ಲಭಂತೇ ಸುಖಂ ಕಿಂಚಿನ್ಮಾತ್ರಾ ಇೇನಾ ನ್ಯತೋಪಮಾಃ |
ದರಿದ್ರೋ ವ್ಯಾಪಿ ರೋಗೀ ವಾ ದೇಶಾಂತರಗತೋಽಪಿ ವಾ || ೪೪ ||

ಮಾತುರ್ಧರ್ಶನಮಾತ್ರೇಣ ಲಭತೇ ಪರಮಾಂ ಮುದಂ |
ಅನ್ನೇ ವಾ ಸಲಿಲೇ ವ್ಯಾಪಿ ಧನಾದೌ ವಾ ಪ್ರಿಯಾಸು ಚ || ೪೫ ||

೪೧-೪೨. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಸ್ತೆ
ವೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವವರು
ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶರೀರವನ್ನು ಉದಾ
ಸೀನಮಾಡುವವರು ಆತ್ಮಹಿಂಸಕರು. ಅದುದರಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾದ ನೀನು
ಈ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸುಖವಾಗಿರು. ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ದುಃಖ
ಪಡಿಸಬೇಡ.

೪೩-೪೬. ತಾಯಿಯೇ ! ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ಜನರು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ
ಸತ್ತಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಗೋವು, ಪಶು, ಸರ್ಪ ಮತ್ತು ವೃಕ್ಷ ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ
ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸತ್ತಂತಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಬಡವ,
ಕಾಹಿಲೆಯವನು, ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೋದವನಾದರೂ ಸರಿ, ತಾಯಿಯನ್ನು
ನೋಡುವ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮನು
ಷ್ಯನು ಅನ್ನ, ಉದಕ, ಹಣ ಮುಂತಾದುವು, ಹೆಂಡತಿ, ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ವಿಮುಖನಾಗಬಹುದು. ಮಾತೃ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ

ಕದಾಚಿದ್ವಿಮುಖೋ ಯಾತಿ ಜನೋ ಮಾತರಿ ಕೋಽಪಿ ನ |

ಯಸ್ಯ ಮಾತಾ ಗೃಹೇ ನಾಸ್ತಿ ಯತ್ರ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಾ |

ಸಾಧ್ವೀ ಚ ಸ್ತ್ರೀ ಪತಿಪ್ರಾಣಾ ಗಂತವ್ಯಂ ತೇನ ವೈ ವನಂ || ೪೬ ||

ಧರ್ಮಶ್ಚ ನಾರಾಯಣಭಕ್ತಿಹೀನೋ

ಧನಂ ಚ ಸದ್ಭೋಗವಿವರ್ಜಿತಂ ಹಿ |

ಗೃಹಂ ಚ ಭಾರ್ಯಾತನಯೈರ್ವಿಹೀನಂ

ಯಥಾ ತಥಾ ಮಾತೃವಿಹೀನಮರ್ತ್ಯಃ || ೪೭ ||

ತಸ್ಮಾದ್ವೇನಿ ಪರಿತ್ರಾಹಿ ದುಃಖಾರ್ತಾನಾತ್ಮಜಾಂಸ್ತವ |

ಇತ್ಯುಕ್ತಾಸ್ಯದಿತಿರ್ದೈತ್ಯೈಃ ನ ಚಚಾಲ ಸಮಾಧಿತಃ || ೪೮ ||

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾಸ್ತುರಾಃ ಸರ್ವೇ ಹರಿಧ್ಯಾನಪರಾಯಣಾಂ |

ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಕ್ರೋಧಸಂಯುಕ್ತಾ ಹಂತುಂ ಚಕ್ರೂರ್ಮನೋರಥಂ || ೪೯ ||

ಯಾರೂ ವಿಮುಖರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಿಲ್ಲವೋ, ಗಂಡನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವ ಧರ್ಮನಿರತಳಾದ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯೂ ಸಹ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೇ ಲೇಸು.

೪೬-೪೯. ನಾರಾಯಣ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮ, ಒಳ್ಳೆಯ ಭೋಗಗಳಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸದಿರುವ ಧನ ಮತ್ತು ಹೆಡತಿಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆ ಇವುಗಳಂತೆ ಮಾತೃವಿಲ್ಲದ ನರನು ನಿಷ್ಫಲನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ದೇವಿಯೇ! ದುಃಖಪೀಡಿತರಾದ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೈತ್ಯರು ಹೇಳಿದರೂ ಅದಿತಿయు ಸಮಾಧಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಸಕಲ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಈರೀತಿ ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಅದಿತಿయు ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಲಿಸದೇ ವಿಷ್ಣುಧ್ಯಾನನಿರತಳಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದರು.

ಕಲ್ಪಾಂತಮೇಘಾನಿಘೋಷಾಃ ಕ್ರೋಧಸಂರಕ್ತಲೋಚನಾಃ |

ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರೈರಸೃಜನ್ವನ್ದಿಂ ಸೋದ್ರದಹತ್ಯಾನನಂ ಕ್ಷಣಾತ್

|| ೫೦ ||

ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ನಾನಾಜೀವಸಮಾಕುಲಂ |

ತೇನೈವ ದಗ್ಧಾ ದೈತೇಯಾ ಯೇ ಪ್ರಥರ್ಷಯಿತುಂ ಗತಾಃ

|| ೫೧ ||

ಸೈಕ್ಯಾವಶಿಷ್ಟಾ ಜನನೀ ಸುರಾಣಾಂ

ತೇನಾನಲೇನಾಚ್ಯುತಸಕ್ತಚಿತ್ತಾ |

ಸಂರಕ್ಷಿತಾ ವಿಷ್ಟುಸುದರ್ಶನೇನ

ದೈತ್ಯಾಂತಕೇನ ಸ್ವಜನಾನುಕಂಪಿನಾ

|| ೫೨ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಬೃಹನ್ನಾರದೀಯಪುರಾಣೇ ಪೂರ್ವಭಾಗೇ ಪ್ರಥಮಪಾದೇ

ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತೌ ಬಲಿಕೃತದೇವಪರಾಜಯವರ್ಣನಂ

ನಾನು ದಶನೋದ್ರಧ್ಯಾಯಃ

೫೦-೫೨. ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ರಾಕ್ಷಸರು ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಮೇಘನಾದದಂತೆ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ, ಕೋರೆಹಲ್ಲುಗಳ ಕೊನೆಯಭಾಗಗಳಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅದು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ನೂರುಗಾವುದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವುಳ್ಳ ನಾನಾಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿತು. ಅದಿತಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದ ದೈತ್ಯರೂ ಸಹ ಆ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲೇ ದಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ದೇವಮಾತೆಯು, ಹರಿಧ್ಯಾನ ತತ್ಪರಳೂ, ಆದ ಆ ಅದಿತಿ ದೇವಿಯು ಮಾತ್ರ ದೈತ್ಯಸಂಹಾರಕನೂ ಭಕ್ತಜನಕೃಪಾಳುವೂ ಆದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಟುವಿನ ಸುದರ್ಶನದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳಾಗಿ ಆ ಬೆಂಕಿಗೆ ಸಿಲುಕದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಳು.

ಇಂತು ಶ್ರೀ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣದೊಳು ಪೂರ್ವಭಾಗದ ಪ್ರಥಮಪಾದದಲ್ಲಿ

ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಿಂದ ಕೃತನಾದ ದೇವಪರಾಜಯ

ಕಥನವೆಂಬ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಕಥಾಸಾರಾಂಶ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತಿವಿಧಾನವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಾರದರ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಶ್ಯಪನೆಂಬ ಮುನಿಯು ಇದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಅದಿತಿ ಮತ್ತು ದಿತಿ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರು ಇದ್ದರು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಅದಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ದೈತ್ಯರು ದಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳು. ಈ ದೇವಾಸುರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿಜಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ದೈತ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಬಲಿ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಬಹಳ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿ ಭೂಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿ ಸಪರಿವಾರನಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದನು. ತರುವಾಯ ದೇವತೆಗಳು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಮಾತೆಯಾದ ಅದಿತಿಯು ಹಿಮವತ್ಸರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ದೈತ್ಯರು ಅದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಲಿರಾಜನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅದಿತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಮ್ಮಾ! ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಮ್ಮ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು ಎಂಬುದಾಗಿ ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಅದಿತಿಯು ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಕೇವಲ ಹರಿಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ದೈತ್ಯರು ಕೋಪಗೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲೋಸುಗ ದೊಡ್ಡ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಆದರಿಂದ ಆ ಕಾಡು ಮತ್ತು ದೈತ್ಯರೂ ಸಹ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ನಿರತಳಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಅದಿತಿ ದೇವಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು.

ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ನಾರದ ಉವಾಚ

ಅಹೋ ಹ್ಯತ್ಯದ್ಭುತಂ ಸ್ರೋಕ್ತಂ ತ್ವಯಾ ಭ್ರಾತರಿದಂ ಮಮ ।

ಸ ವಹ್ಮಿ ರದಿತಿಂ ಮುಕ್ತಾ ಕಥಂ ತಾನದಹತ್ ಕ್ಷಣಾತ್

॥ ೧ ॥

ವದಾದಿತೇರ್ಮಹಾಸತ್ತ್ವಂ ನಿಶೇಷಾಶ್ಚ ಯುಕ್ತಾರಣಂ ।

ಪರೋಪದೇಶನಿರತಾಃ ಸಜ್ಜನಾ ಹಿ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ

॥ ೨ ॥

ಸನಕ ಉವಾಚ

ಶೃಣು ನಾರದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಹರಿಭಕ್ತಿರತಾತ್ಮನಾಂ ।

ಹರಿಧ್ಯಾನಪರಾನ್ಸಾಧೂನ್ಯಃ ಸಮರ್ಥಃ ಪ್ರಬಾಧಿತುಂ

॥ ೩ ॥

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧-೨. ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು—ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಸಹೋದರನೇ! ನೀನು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತೀಯೆ. ಆ ಬೆಂಕಿಯು ಅದಿತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸುಟ್ಟಿತು? ಅತ್ಯಂತಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಅದಿತಿಯ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳು. ಸಾಧುಗಳಾದ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇತರರಿಗೆ ತತ್ವೋಪದೇಶಮಾಡಲು ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಅದಿತಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪದೇಶಿಸು.

೩. ಸನಕನು ಹೇಳಿದನು—ನಾರದನೇ! 'ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ನಿರತರಾದವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಹರಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಲು ಯಾವನು ಶಕ್ತನು ?

ಹರಿಭಕ್ತಿಪರೋ ಯತ್ರ ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಹರಿಃ ಶಿವಃ |
 ದೇವಾಃ ಸಿದ್ಧಾ ಮುನೀಶಾಶ್ಚ ನಿತ್ಯಂ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸತ್ತಮಾಃ || ೪ ||

ಹರಿರಾಸ್ತೇ ಮಹಾಭಾಗ ಹೃದಯೇ ಶಾಂತಚೇತಸಾಂ |
 ಹರಿನಾಮಪರಾಣಾಂ ಚ ಕಿಮು ಧ್ಯಾನರತಾತ್ಮನಾಂ || ೫ ||

ಶಿವಪೂಜಾರತೋ ವ್ಯಾಪಿ ವಿಷ್ಣುಪೂಜಾಪರೋಽಪಿ ನಾ |
 ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠತಿ ತತ್ರೈವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸರ್ವಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ || ೬ ||

ಯತ್ರ ಪೂಜಾಪರೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ವನ್ದಿಸ್ತತ್ರ ನ ಬಾಧತೇ |
 ರಾಜಾ ನಾ ತಸ್ಯರೋ ವ್ಯಾಪಿ ನ್ಯಾಧಯಶ್ಚ ನ ಸಂತಿ ಹಿ || ೭ ||

ಪ್ರೇತಾ ಪಿಶಾಚಾ ಕೂಷ್ಮಾಂಡಗ್ರಹಾ ಬಾಲಗ್ರಹಾಸ್ತಥಾ |
 ಡಾಕಿನೋ ರಾಕ್ಷಸಾಶ್ಚೈವ ನ ಬಾಧಂತೇಽಚ್ಯುತಾರ್ಚಕಂ || ೮ ||

೪. ಹರಿಭಕ್ತರಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಹರಿ, ರುದ್ರ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಋಷಿಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಸಾಧೂತ್ತಮರೂ ಸಹ ಯಾವಾಗಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

೫. ಮಾನ್ಯನೇ! ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾಗಿ ಹರಿನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಮಾಡುವವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆದರದಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು.

೬. ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಅಥವಾ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮತ್ತು ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

೭-೮. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯು ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ರಾಜನೂ ಸಹ ವಿಷ್ಣುಪೂಜಕನಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವನಿಗೆ ಕಳ್ಳನ ಮತ್ತು ರೋಗಗಳ ಬಾಧೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರೇತ, ಪಿಶಾಚ ಭೃಂಗ್ಯಾದಿಗಳು, ಗ್ರಹ, ಬಾಲಗ್ರಹ, ಡಾಕಿನೀಶಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸ ಇವರುಗಳು ವಿಷ್ಣುಪೂಜಕನನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರವು.

ಪರಸೀಡಾರತಾ ಯೇ ತು ಭೂತನೇತಾಲಕಾದಯಃ |
ನಶ್ಯಂತಿ ಯತ್ರ ಸದ್ಭಕ್ತೋ ಹರಿಲಕ್ಷ್ಮ್ಯರ್ಚನೇ ರತಃ

|| ೯ ||

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ಸರ್ವಹಿತೋ ಧರ್ಮಕರ್ಮಪರಾಯಣಃ |
ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠತಿ ತತ್ರೈವ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾನಿ ದೇವತಾಃ

|| ೧೦ ||

ನಿಮಿಷಂ ನಿಮಿಷಾರ್ಧಂ ವಾ ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಯೋಗಿನಃ |
ತತ್ರೈವ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಾಂಸಿ ತತ್ತೀರ್ಥಂ ತತ್ತಪೋವನಂ

|| ೧೧ ||

ಯನ್ನಾ ಮೋಚ್ಛಾ ರಣಾದೇವ ಸರ್ವೇ ನಶ್ಯಂತ್ಯುಪದ್ರವಾಃ |
ಸ್ತೋತ್ರೈರ್ವಾಪ್ಯರ್ಹಣಾಭಿರ್ವಾ ಕಿಮು ಧ್ಯಾನೇನ ಕಥ್ಯತೇ

|| ೧೨ ||

೯. ಹರಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಇವರುಗಳ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ ಸದ್ಭಕ್ತನಿರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇತರರನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ ಭೂತ, ಬೇತಾಲ ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ.

೧೦. ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಮಾಡುವವನೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಪರನೂ ಆಗಿರುವವನು ಇರುವ ಸ್ಥಳವೇ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವೂ ಇರುತ್ತದೆ.

೧೧. ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಅಥವಾ ಅರ್ಧ ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಯೋಗಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದ ಸ್ಥಳವು ಸಕಲ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಸಾಧನವು. ಅಂತಹ ಸ್ಥಳವೇ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ತಪೋವನವಾಗುವುದು.

೧೨. ಯಾವ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಬಾಧೆಗಳೂ ಹೋಗುತ್ತವೆಯೋ ಅಂತಹ ಹರಿಯು ಸ್ತೋತ್ರ, ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಯಾವ ಬಾಧೆಯೂ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಏವಂ ತೇನಾಗ್ನಿನಾ ವಿಪ್ರ ದಗ್ಧಂ ಸಾಸುರಕಾನನಂ |
 ಸ್ಯಾದಿತಿರ್ನೈವದಗ್ಧಾಭೂತ್ ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರಾಭಿರಕ್ಷಿತಾ || ೧೩ ||

ತತಃ ಪ್ರಸನ್ನವದನಃ ಪದ್ಮಪತ್ರಾಯತೇಕ್ಷಣಃ |
 ಪ್ರಾದುರಾಸೀತ್ಸಮೀಪೇಽಸ್ಯಾಃ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಃ || ೧೪ ||

ಈಷದ್ಧಾಸ್ಯಸ್ಫುರದ್ಧಂ ತಪ್ರಭಾಭಾಸಿತದಿಜ್ಜುಖಃ |
 ಸ್ಪೃಶನ್ಶರೇಣ ಪುಷ್ಕೇನ ಪ್ರಾಹ ಕಶ್ಯಪವಲ್ಲಭಾಂ || ೧೫ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ದೇವಮಾತಃ ಪ್ರಸನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ತಪಸಾರಾಧಿತಸ್ತ್ವಯಾ |
 ಚಿರಂ ಶ್ರಾಂತಾಸಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೬ ||

ವರಂ ವರಯ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಯತ್ತೇ ಮನಸಿ ರೋಚತೇ |
 ಮಾಭ್ಯರ್ಥ್ಯೇ ಮಹಾಭಾಗೇ ಧ್ರುವಂ ಶ್ರೇಯೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೧೭ ||

೧೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ಈರೀತಿಯಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರು ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯವೂ ಸಹ ದಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ್ಯೂ ಆ ಬೆಂಕಿಗೆ ವಿಷ್ಣು ಚಕ್ರದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅದಿತಿಯನ್ನು ಸುಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅದಿತಿಯು ಉಳಿದಳು.

೧೪-೧೫. ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರ ದಹನವಾದ ತರುವಾಯ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖನು, ಕಮಲಪತ್ರದಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನೂ ಆದ ಹರಿಯು ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅದಿತಿದೇವಿಯ ಸವಿವಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಿಭವಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಹಲ್ಲುಗಳ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಬೀರಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಕಶ್ಯಪ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅದಿತಿಯನ್ನು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಹಸ್ತದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿ ಮಾತನಾಡಿದನು.

೧೬-೧೭. ದೇವ ಮಾತೆಯೇ! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಬಳಲಿದ್ದೀಯೆ. ನಿನಗೆ

ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ದೇವಮಾತಾ ಸಾ ದೇವದೇವೇನ ಚಕ್ರಿಣಾ |
ತುಷ್ಟ್ವಾವ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯೈನಂ ಸರ್ವಲೋಕಸುಖಾವಹಂ

|| ೧೮ ||

ಅದಿತಿರುನಾಚ

ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿನ್ವನಾರ್ದನ |
ಸತ್ವಾದಿ ಗುಣಭೇದೇನ ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರಕಾರಣ

|| ೧೯ ||

ನಮಸ್ತೇ ಬಹುರೂಪಾಯಾರೂಪಾಯ ಚ ಮಹಾತ್ಮನೇ |
ಸರ್ವೈಕರೂಪರೂಪಾಯ ನಿರ್ಗುಣಾಯ ಗುಣಾತ್ಮನೇ

|| ೨೦ ||

ನಮಸ್ತೇ ಲೋಕನಾಥಾಯ ಪರಮಜ್ಞಾನರೂಪಿಣೇ |
ಸದ್ಭಕ್ತಜನವಾತ್ಸಲ್ಯಶಾಲಿನೇ ಮಂಗಳಾತ್ಮನೇ

|| ೨೧ ||

ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮಂಗಳವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾನ್ಯಳೂ ಮಂಗಳಕರಳೂ ಆದ ನೀನು ಭಯ ಪಡಬೇಡ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗುತ್ತದೆಂದು ದೇವೋತ್ತಮನು, ಚಕ್ರಧಾರಿಯೂ ಆದ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಲಾಗಿ ಅದಿತಿಯು ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಆನಂದಪ್ರದನಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದಳು.

೧೯. ಅದಿತಿಯು ನುಡಿದಳು—ದೇವದೇವೋತ್ತಮನು, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನೂ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನೂ ಆಗಿರುವ ಜನಾರ್ದನಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೦. ನಾನಾವಿಧವಾದ ಅವತಾರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿರುವ, ಪ್ರಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ರೂಪವಿಲ್ಲದ, ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ರೂಪದಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ, ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಶೂನ್ಯನೂ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಗುಣಸ್ವರೂಪನೂ ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆಗಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೧. ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿಯು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯೂ, ಸಾಧುಗಳಾದ ಭಕ್ತಜನರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುವ ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಯಸ್ಯಾವತಾರರೂಪಾಣಿ ಹ್ಯರ್ಚಯಂತಿ ಮುನೀಶ್ವರಾಃ |

ತಮಾದಿಪುರುಷಂ ದೇವಂ ನಮಾಮಿ ಹ್ಯರ್ಥಸಿದ್ಧಯೇ || ೨೨ ||

ಶ್ರುತಯೋ ಯಂ ನ ಜಾನಂತಿ ನ ಜಾನಂತಿ ಚ ಸೂರಯಃ |

ತಂ ನಮಾಮಿ ಜಗದ್ಧೇತುಂ ಸಮಾಯಂ ಚಾಸ್ಯಮಾಯಿನಂ || ೨೩ ||

ಯಸ್ಯಾವಲೋಕನಂ ಚಿತ್ರಂ ಮಾಯೋಪದ್ರವಕಾರಣಂ |

ಜಗದ್ರೂಪಂ ಜಗದ್ಧೇತುಂ ತಂ ವಂದೇ ಸರ್ವವಂದಿತಂ || ೨೪ ||

ಯತ್ಪಾದಾಂಬುಜಕಿಂಜಲ್ಕಸೇವಾರಕ್ಷಿತಮಸ್ತಕಾಃ |

ಅನಾಪುಃ ಪರಮಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ತಂ ವಂದೇ ಕಮಲಾಧವಂ || ೨೫ ||

೨೨. ಯಾವಾತನ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಮುನಿವರ್ಯರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆಂದೋ ಅಂತಹ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ನಾರಾಯಣ ದೇವನನ್ನು ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೩. ವೇದಗಳೂ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಸಹ ಯಾವ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಮಾಯೆಗೆ ಅಧೀನನಾಗದೇ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಜಗತ್ತಾರಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೪. ಯಾವಾತನ ದರ್ಶನವು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದೋ ಅಂತಹ, ಮಾಯೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನು, ಸಕಲ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವವನು, ಜಗತ್ತಾರಣನೂ ಆಗಿರುವ, ಸರ್ವಜನಗಳಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೫. ಯಾವ ಭಗವಂತನ ಪಾದಕಮಲಗಳ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸೇವಿಸುವುದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆಂದೋ ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾಃ ಮಹಿಮಾನಂ ನ ವೈ ವಿದುಃ |

ಅತ್ಯಾಸನ್ನಂ ಚ ಭಕ್ತಾನಾಂ ತಂ ವಂದೇ ಭಕ್ತಸಂಗಿನಂ

|| ೨೬ ||

ಯೋ ದೇವಸ್ತ್ಯಕ್ತಸಂಗಾನಾಂ ಶಾಂತಾನಾಂ ಕರುಣಾರ್ಣವಃ |

ಕರೋತಿ ಹ್ಯಾತ್ಮನಃ ಸುಗಂ ತಂ ವಂದೇ ಸಂಗವರ್ಜಿತಂ

|| ೨೭ ||

ಯಜ್ಞೇಶ್ವರಂ ಯಜ್ಞಭುಜಂ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಸು ನಿಷ್ಕಿತಂ |

ನಮಾಮಿ ಯಜ್ಞಫಲದಂ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಪ್ರಬೋಧಕಂ

|| ೨೮ ||

ಅಜಾಮಿಳೋಽಪಿ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಯನ್ನಾನೋಚ್ಚಾಗ್ನಾದನು |

ಪ್ರಾಪ್ತವಾನ್ಪರಮಂ ಧಾಮ ತಂ ವಂದೇ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಣಂ

|| ೨೯ ||

೨೬. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಯುಳ್ಳ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೭. ವಿಷಯಸಂಬಂಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶಾಂತರಾಗಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, (ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ) ಸಂಗ (ವಿಷಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ಆಶೆ ಮುಂತಾದುವು) ವಿಲ್ಲದಿರುವ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೮. ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು, ಯಜ್ಞಫಲಸಾರಭೋಕ್ತೃವು, ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾತೃಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವವನೂ ಆದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೯. ಪಾಪಿಯಾದ ಅಜಾಮಿಳನೂ ಸಹ ಯಾವ ಭಗವಂತನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದನೋ ಅಂತಹ ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹರಿರೂಪೀ ಮಹಾದೇವಃ ಶಿವರೂಪೀ ಜನಾರ್ದನಃ |

ಇತಿ ಲೋಕಸ್ಯ ನೇತಾ ಯಸ್ತಂ ನಮಾಮಿ ಜಗದ್ಗುರುಂ || ೩೦ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ಅಪಿ ದೇವೇಶಾ ಯನ್ಮಾಯಾಪಾಶಯುಂತ್ರಿತಾಃ |

ನ ಜಾನಂತಿ ಪರಂ ಭಾವಂ ತಂ ವಂದೇ ಸರ್ವನಾಯಕಂ || ೩೧ ||

ಹೃತ್ಪದ್ಮನಿಲಯೋಽಜ್ಞಾನಾಂ ದೂರಸ್ಥ ಇವ ಭಾಸತೇ |

ಪ್ರಮಾಣಾತೀತಸದ್ಭಾವಸ್ತಂ ವಂದೇ ಜ್ಞಾನಸಾಕ್ಷಿಣಂ || ೩೨ ||

ಯನ್ಮುಖಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಜಾತೋ ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಽಜನಿ |

ಊರ್ವೋವೈಶ್ಯಃ ಸಮುತ್ಪನ್ನಃ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಶೂದ್ರೋಭ್ಯಜಾಯತ || ೩೩ ||

ಮನಸಶ್ಚಂದ್ರಮಾ ಜಾತೋ ಜಾತಃ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ಚಕ್ಷುಷಃ |

ಮುಖಾದಗ್ನಿಸ್ತಥೇಂದ್ರಶ್ಚ ಪ್ರಾಣಾದ್ವಾಯುರಜಾಯತ || ೩೪ ||

೩೦. ವಿಷ್ಣುರೂಪಿಯು, ಸರ್ವೋತ್ತಮದೇವನೂ, ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನೂ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ, ಜಗದ್ಗುರುವೂ ಆದ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೩೧. ಬ್ರಹ್ಮ ಮುಂತಾದ ಉತ್ತಮ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಯಾವ ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಪಾಶದಿಂದ ಬದ್ಧರಾಗಿ ಆತನ ಪೂರ್ಣಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರೋ ಅಂತಹ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೩೨. ತಮ್ಮ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವವನು, ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯನಾದ ಸತ್ಯವುಳ್ಳವನು, ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅಪರೋಕ್ಷೀಕರಿಸಿರುವವನೂ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೩೩-೩೪. ಯಾವ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ತೋಳುಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು, ತೋಡೆಗಳಿಂದ ವೈಶ್ಯನೂ, ಪಾದಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರನೂ ಹುಟ್ಟಿದರೋ, ಯಾವ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಂದ್ರನು, ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನು

ಋಗ್ವಿಜುಃಸಾಮರೂಪಾಯ ಸಪ್ತಸ್ವರಗತಾತ್ಮನೇ |

ಷಡಂಗರೂಪಿಣೇ ತುಭ್ಯಂ ಭೂಯೋಭೂಯೋ ನಮೋ ನಮಃ || ೩೫ ||

ತ್ವಮಿಂದ್ರಃ ಪನನಃ ಸೋಮಸ್ತ್ವಮಿಶಾನಸ್ತ್ವನುಂತಕಃ |

ತ್ವಮಗ್ನಿ ನಿರ್ಋತಿಶ್ಚೈವ ವರುಣಸ್ತ್ವಂ ದಿನಾಕರಃ || ೩೬ ||

ದೇವಾಶ್ಚ ಸ್ಥಾನಾಶ್ಚೈವ ಪಿಶಾಚಾಶ್ಚೈವ ರಾಕ್ಷಸಾಃ |

ಗಿರಯಃ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಾಃ ನದ್ಯೋ ಭೂಮಿಶ್ಚ ಸಾಗರಾಃ || ೩೭ ||

ತ್ವಮೇವ ಜಗತಾಮಿಶೋ ಯತ್ರಾಸಿ ತ್ವಂ ಪರಾತ್ಪರಃ |

ತ್ವದ್ರೂಪಮಖಿಲಂ ದೇವ ತಸ್ಮಾನ್ನಿತ್ಯಂ ನಮೋಸ್ತು ತೇ || ೩೮ ||

ಮುಖದಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರ ಇವರುಗಳು, ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನಿಂದ ವಾಯು ದೇವನೂ, ಸಹ ಹುಟ್ಟಿದರೋ ಅಂತಹವನು, ಮತ್ತು ಋಗ್ವೇದ ಯಜುರ್ವೇದ ಸಾಮವೇದ, ಏಳು ಸ್ವರಗಳು, ಶಿಕ್ಷಾ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಛಂದಸ್ಸು, ನಿರುಕ್ತ, ಜ್ಯೋತಿಷ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಗಳೆಂಬ ಆರು ಅಂಗಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ವಾಚ್ಯನೂ ಆಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಪುನಃಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ.

೩೬-೩೮. ಇಂದ್ರ, ವಾಯು, ಸೋಮ, ರುದ್ರ, ಯಮ, ಅಗ್ನಿ, ನಿರ್ಋತಿ ವರುಣ, ಸೂರ್ಯ, ದೇವತೆಗಳು, ಸ್ಥಿರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಪಿಶಾಚ, ರಾಕ್ಷಸ, ಪರ್ವತ, ಸಿದ್ಧರು, ಗಂಧರ್ವರು, ನದಿಗಳು, ಭೂಮಿ, ಮತ್ತು ಸಮುದ್ರ ಇವು ಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೀನೇ ಎಂದರೆ ಇಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ನೀನೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿವೆ ಅವರಿಗೆ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ನಿಯಾಮಕ ನಾಗಿರುವೆಯೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇ ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕ ದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನಾದ ನೀನೇ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಇರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀನೇ ಒಡೆಯನು. ಸಕಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದ ನಿಯಮ್ಯ ವಾದ ರೂಪಗಳು. ಈರಿತಿ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕತ್ವಾದಿ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ನಿನಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಅನಾಥನಾಥ ಸರ್ವಜ್ಞ ಭೂತಾದೇ ವೇದವಿಗ್ರಹ |

ದೈತೇಯೈರ್ಬಾಧಿತಾನ್ಪುತ್ರಾನ್ಮನು ಸಾಹಿ ಜನಾರ್ದನ

|| ೩೯ ||

ಇತಿ ಸ್ತುತ್ವಾ ದೇವಮಾತಾ ದೇವಂ ನತ್ವಾ ಪುನಃ ಪುನಃ |

ಉನಾಚೆ ಪ್ರಾಂಜಲಿಭೂತ್ವಾ ಹರ್ಷಾಶ್ರುಕ್ವಾಲಿತಸ್ತನೀ

|| ೪೦ ||

ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯಾಸ್ತಿದೇವೇಶ ತ್ವಯಾ ಸರ್ವಾದಿಕಾರಣ |

ಅಕಂಟಕಾಂ ಶ್ರಿಯಂ ದೇಹಿ ನುತ್ಸುತಾನಾಂ ದಿನೌಕಸಾಂ

|| ೪೧ ||

ಅಂತರ್ಯಾಮಿಜಗದ್ರೂಪ ಸರ್ವಜ್ಞ ಪರಮೇಶ್ವರ |

ಅಜ್ಞಾತಂ ಕಿಂ ತವ ಶ್ರೀಶ ಕಿಂ ಮಾಂ ಮೋಹಯಸಿ ಪ್ರಭೋ

|| ೪೨ ||

ತಥಾಪಿ ತವ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯನ್ಮೇ ಮನಸಿ ರೋಚತೇ |

ವೃಥಾಪುತ್ರಾಸ್ತಿದೇವೇಶ ರಕ್ಷೋಭಿಃ ಪರಿಪೀಡಿತಾ

|| ೪೩ ||

೩೯. ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವಿರುವವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನು, ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಭೂತಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನು, ವೇದೋಕ್ತಮೂರ್ತಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಜನಾರ್ದನಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ದಿತಿ ಪುತ್ರರಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

೪೦. ದೇವಮಾತೆಯಾದ ಅದಿತಿಯು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಪುನಃಪುನಃ ದೇವರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕಂಬನಿಗಳಿಂದ ತೊಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ತನವುಳ್ಳವಳಾಗಿ (ಸಂತೋಷಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ) ಕೈ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

೪೧-೪೪. ಸಕಲಲೋಕಕ್ಕೂ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ ದೇವೋತ್ತಮನೇ! ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡು. ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಷ್ಟರೂಪನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನು, ಪರಮೇಶ್ವರನು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದು ಯಾವುದು? ಏತಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಪಡಿಸುತ್ತೀಯೆ? ಆದಾಗ್ಯೂ ನನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಠವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದೇವೇಶನೇ! ನನಗೆ ಮಕ್ಕ

ತಾನ್ನ ಹಿಂಸಿತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಯತಸ್ತೇಽಪಿ ಸುತಾ ಮನು ।

ತಾನಕತ್ವಾ ಶ್ರಿಯಂ ದೇಹಿ ನುತ್ಸುತಾಯೇತಿಚಾಬ್ರವೀತ್ || ೪೪ ||

ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ದೇವದೇವೇಶಃ ಪುನಃ ಪ್ರೀತಿನುಸಾಗತಃ ।

ಉನಾಚ ಹರ್ಷಯನ್ನಿಪ್ರ ದೇವನೂತರಮಾದರಾತ್ || ೪೫ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುನಾಚ

ಪ್ರೀತೋಸ್ಮಿ ದೇವಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಸುತೋಹ್ಯಹಂ ।

ಯತಃ ಸಪತ್ನಿ ಪುತ್ರೇಷು ವಾತ್ಸಲ್ಯಂ ದೇವಿ ದುರ್ಲಭಂ || ೪೬ ||

ತ್ವಯಾ ತು ಯತ್ಪತಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ತತ್ಪಠಂತಿ ನರಾಸ್ತು ಯೇ ।

ತೇಷಾಂ ಸಂಪದ್ವರಾ ಪುತ್ರಾ ನ ಹೀಯಂತೇ ಕದಾಚನ || ೪೭ ||

ಳಿದ್ವಾಗ್ಯ ರಾಕ್ಷಸರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಆ ರಾಕ್ಷಸರೂ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲ; ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೇ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸುವೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

೪೫. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅದಿತಿಯು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ದೇವಮಾತೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ಮಾತನಾಡಿದನು.

೪೬-೪೭. ದೇವಿಯೇ! ಸೌತಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವರು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ. ನೀನು ಅಂತಹವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠನೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ಷೀಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ

ಸ್ವಾತ್ಮಜೇ ವ್ಯಾಸ್ಯಪುತ್ರೇ ವಾ ಯಃ ಸಮತ್ವೇನ ವರ್ತತೇ |
ನ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಲೋಕಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯಾಹ ಭಗವಾನ್ ಹರಿಃ

|| ೪೮ ||

ಅದಿತಿರುನಾಚಿ

ನಾಹಂ ವೋಢುಂ ಕ್ಷಮಾ ದೇನ ತ್ವಾನಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪರಂ |
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕೋಟಿಸಹಸ್ರಂ ರೋನ್ಮಿ ರೋನ್ಮಿ ತನಾನ್ಯಯ

|| ೪೯ ||

ಯತ್ಪ್ರಭಾವಂ ನ ಜಾನಂತಿ ಶ್ರುತಯಃ ಸರ್ವದೇವತಾಃ |
ತನುಹಂ ದೇವದೇವೇಶಂ ಪ್ರಧಾಸ್ಯಾಮಿ ಕಥಂ ಪ್ರಭೋ

|| ೫೦ ||

ಅಣೋರಣೀಯಾಂಸಮಜಂ ಪರಾತ್ಪರತರಂ ಪ್ರಭುಂ |
ಧಾರಯಾಮಿ ಕಥಂ ದೇವ ತ್ವಾನುಹಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ

|| ೫೧ ||

ನುಹಾಪಾತಕಯುಕ್ತೋಽಪಿ ಯನ್ನಾನುಸ್ಮೃತಿಮಾತ್ರತಃ |
ಮುಚ್ಯತೇ ಸ ಕಥಂ ದೇವೋ ಗ್ರಾನ್ಯೇಷು ಜನಿನುರ್ಹತಿ

|| ೫೨ ||

ಮತ್ತು ಇತರರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವವರಿಗೆ ಪುತ್ರ ಲೋಕವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೇಳಿದನು.

೪೯-೫೪. ಅದಿತಿದೇವಿಯು ಹೇಳಿದಳು—ದೇವನೇ! ಪರಮಪುರುಷನು, ಅದಿಕಾರಣನೂ ಆಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಲು ನಾನು ಸಮರ್ಥಳಲ್ಲ. ನಾಶರಹಿತನೇ! ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ರೋಮದಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಟಿಸಾವಿರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳು ಅಡಗಿವೆ. ದೇವದೇವೋತ್ತಮ ಪ್ರಭುವೇ! ವೇದಗಳು, ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಅರಿಯಲಶಕ್ಯವಾದ ಮಾಹಾತ್ಮಿಯುಳ್ಳ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಧರಿಸಲಿ? ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಅಣುವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವನು, ಉತ್ಪತ್ತಿರಹಿತನು, ಉತ್ತಮರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಕ್ಷರಾಕ್ಷರಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನು, ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಆಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಧರಿಸಲಿ? ಪುಂಜನುಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವವನನ್ನೂ ಸಹ ನಾನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ನೀನು ಅಪರಿಶುದ್ಧರಾದ ನಮ್ಮಂತಹವರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಉದ್ಭವಿಸುವೆ? ಓ ಪ್ರಭುವೇ! ವರಾಹ, ಮತ್ಸ್ಯ,

ಯಥಾ ಸೂಕರನುತ್ಪಾದ್ಯಾ ಅವತಾರಾಸ್ತವ ಪ್ರಭೋ |

ತಥಾತ್ರಯಮಪಿ ಕೋ ವೇದ ತವ ನಿಶ್ಚೇಶ ಚೇಷ್ಟಿತಂ

|| ೫೩ ||

ತ್ವತ್ಪಾದಸದ್ಮಪ್ರಣತಾ ತ್ವನ್ನಾ ಮಸ್ತೃತಿತಪ್ತರಾ |

ತ್ವಾನೋವ ಚಿಂತಯೇದೇವ ಯಥೇಚ್ಛಸಿ ತಥಾ ಕುರು

|| ೫೪ ||

ತಯೋಕ್ತಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವದೇವೋ ಜನಾರ್ದನಃ |

ದತ್ವಾಭಯಂ ದೇವಮಾತುರಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್

|| ೫೫ ||

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಸತ್ಯಮುಕ್ತಂ ಮಹಾಭಾಗೇ ತ್ವಯಾ ನಾಸ್ತೃತ್ರ ಸಂಶಯಃ |

ತಥಾಪಿ ಶ್ರುಣು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತರಂ ಶುಭೇ

|| ೫೬ ||

ರಾಗದ್ವೇಷನಿಹೀನಾ ಯೇ ಮಧ್ಯಕ್ತಾ ಮತ್ಪರಾಯಣಾಃ |

ವಹಂತಿ ಸತತಂ ತೇ ಮಾಂ ಗತಾಸೂಯಾ ಅದಾಂಭಿಕಾಃ

|| ೫೭ ||

ಕೂರ್ಮ ಮುಂತಾದ ನಿನ್ನ ಅವತಾರಗಳಂತೆ ಇದೂ ಆಗಬಹುದು. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನೇ! ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರು? ದೇವನೇ! ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ನಡೆಸು.

೫೫. ಅದಿತಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಜನಾರ್ದನನು ದೇವಮಾತೆಗೆ ಅಭಯವಿತ್ತು ಈರೀತಿ ಹೇಳಿದನು.

೫೬. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಮಂಗಳಕರಳಾದ ಮಹಾನುಭಾವಳೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲಾ ನಿಜ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಗೋಪ್ಯವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

೫೭. ರಾಗ, ದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದವರು, ನನ್ನ ಭಕ್ತರು, ನನ್ನನ್ನೇ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವರು, ಹೊಟ್ಟೀಕಿಚ್ಚು ಇಲ್ಲದವರು, ಡಂಭಾಚಾರರಹಿತರೂ ಆಗಿರುವವರು ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರೋಪತಾಪನಿಮುಖಾಃ ಶಿವಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಾಃ |

ಮತ್ಕಥಾಶ್ರವಣಾಸಕ್ತಾ ವಹಂತಿ ಸತತಂ ಹಿ ಮಾಂ

|| ೫೮ ||

ಪತಿವ್ರತಾಃ ಪತಿಪ್ರಾಣಾಃ ಪತಿಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಾಃ |

ವಹಂತಿ ಸತತಂ ದೇವಿ ಸ್ತ್ರಿಯೋಽಪಿ ತ್ಯಕ್ತಮತ್ಸರಾಃ

|| ೫೯ ||

ಮಾತಾಪಿತೃಶ್ಚ ಶುಶ್ರೂಷುರ್ಗುರುಭಕ್ತೋಽತಿಥಿಪ್ರಿಯಃ |

ಹಿತಕೈದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಯಃ ಸ ಮಾಂ ವಹತಿ ಸರ್ವದಾ

|| ೬೦ ||

ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥರತಾ ನಿತ್ಯಂ ಸತ್ಸಂಗನಿರತಾಸ್ತಥಾ |

ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಶೀಲಾಶ್ಚ ಸತತಂ ತೇ ವಹಂತಿ ಮಾಂ

|| ೬೧ ||

೫೮. ಇತರರನ್ನು ನೋಯಿಸದಿರುವವರು ಪರಮಮಂಗಳಕರನಾದ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಕಥೆಯನ್ನು ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫೯. ಪತಿವ್ರತೆಯರು, ಪತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವರು, ಪತಿ ಭಕ್ತಿನಿರತರೂ, ಮಾತ್ಸರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವವರೂ ಆಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಸಹ ನನ್ನನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೬೦. ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು, ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡುವವನು, ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸುವವನು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ವಹಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೬೧. ಯಾವಾಗಲೂ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವವರು ಸಜ್ಜನಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಭರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಪರೋಪಕಾರನಿರತಾ ಪರದ್ರವ್ಯಪರಾಚ್ಛುಖಾಃ |

ನಪುಂಸಕಾಃ ಪರಸ್ತ್ರೀಷು ತೇ ವಹಂತಿ ಚ ಮಾಂ ಸದಾ

|| ೬೨ ||

ತುಲಸ್ಯುಪಾಸನರತಾಃ ಸದಾ ನಾನುಪರಾಯಣಾಃ |

ಗೋರಕ್ಷಣಪರಾ ಯೇ ಚ ಸತತಂ ಮಾಂ ವಹಂತಿ ತೇ

|| ೬೩ ||

ಪ್ರತಿಗ್ರಹನಿವೃತ್ತಾ ಯೇ ಪರಾನ್ಮನಿಮುಖಾಸ್ತಥಾ |

ಅನ್ನೋದಕಪ್ರದಾತಾರೋ ವಹಂತಿ ಸತತಂ ಹಿ ಮಾಂ.

|| ೬೪ ||

ತ್ವಂ ತು ದೇವಿ ಪತಿಪ್ರಾಣಾ ಸಾಧ್ವೀ ಭೂತಹಿತೇ ರತಾ |

ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಪುತ್ರಭಾವಂ ತೇ ಸಾಧಯಿಷ್ಯೇ ಮನೋರಥಂ

|| ೬೫ ||

೬೨. ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಅಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳವರು ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಆಶಿಸದಿರುವವರು ಮತ್ತು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಪುಂಸಕರಂತಿರುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಭರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೬೩. ತುಲಸಿಯ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರು, ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವನ್ನಾನು ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ಗೋರಕ್ಷಣನಿರತರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಭರಿಸಲು ಸಮರ್ಥರು.

೬೪. ದಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವವರು, ಇತರರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡದಿರುವವರು ಮತ್ತು ಅನ್ನ, ಉದಕ, ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವವರು ನನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಭರಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

೬೫. ದೇವಿಯೇ! ನೀನು ಪತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿರುವವಳು, ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವೋಪೇತಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಳೂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವೆನು.

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ದೇವದೇವೇಶೋಽಹ್ಯದಿತಿಂ ದೇವಮಾತರಂ ।
 ದತ್ತಾ ಕಂಠಗತಾಂ ಮಾಲಾಮುಭಯಂ ಚ ತಿರೋದಧೇ ॥ ೬೬ ॥

ಸಾ ತು ಸಂಹೃಷ್ಟಮನಸಾ ದೇವಸೂರ್ಧಕ್ಷನಂದಿನೀ ।
 ಪ್ರಣಮ್ಯ ಕಮಲಾಕಾಂತಂ ಪುನಃ ಸ್ವಸ್ಥಾನಮಾವ್ರಜತ್ ॥ ೬೭ ॥

ತತೋಽದಿತಿರ್ಮಹಾಭಾಗ ಸುಪ್ರೀತಾ ಲೋಕವಂದಿತಾ ।
 ಅಸೂತ ಸಮಯೇ ಪುತ್ರಂ ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ತುತಂ ॥ ೬೮ ॥

ಶಂಖಚಕ್ರಧರಂ ಶಾಂತಂ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಮಧ್ಯಗಂ ।
 ಸುಧಾಕಲಶದಧ್ಯನ್ನಕರಂ ವಾಮನಸಂಜ್ಞಿತಂ ॥ ೬೯ ॥

ಸಹಸ್ರಾದಿತ್ಯಸಂಕಾಶಂ ವ್ಯಾಕೋಶಕಮಲೇಕ್ಷಣಂ ।
 ಸರ್ವಾಭರಣಸಂಯುಕ್ತಂ ಸೀತಾಂಬರಧರಂ ಹರಿಂ ।
 ಸ್ತುತ್ಯಂ ಮುನಿಗಣೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಸರ್ವಲೋಕೈಕನಾಯಕಂ ॥ ೭೦ ॥

೬೬. ದೇವದೇವೋತ್ತಮನು ದೇವಮಾತೆಯಾದ ಅದಿತಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಭಯವನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಟ್ಟು ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೬೭. ದೇವಮಾತೆಯು, ದಕ್ಷಪುತ್ರಿಯೂ ಆದ ಅದಿತಿಯು ಸಂತೋಷ ಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು.

೬೮-೭೦. ಧನ್ಯನಾದ ನಾರದನೇ! ತರುವಾಯ ಸಂತುಷ್ಟಳು, ಲೋಕ ಮಾನ್ಯಳೂ ಆದ ಅದಿತಿಯು, ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಶಂಖಚಕ್ರ ಧಾರಿಯು, ಶಾಂತನು, ಚಂದ್ರಮಂಡಲ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯು, ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯತ ಕಲಶ ಮತ್ತು ದಧ್ಯನ್ನಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವವನು, ಸಾವಿರ ಸೂರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನು, ಅರಳಿದ ಕಮಲಗಳಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಕಣ್ಣು ಗಳುಳ್ಳವನು, ಸಕಲಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವವನು, ಮುನಿಸಂಘಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನು, ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲರ್ಹನು ಮತ್ತು ಸಕಲಲೋಕಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯ

ಆವಿಭೂತಂ ಹರಿಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಕಶ್ಯಪೋ ಹರ್ಷವಿಹ್ವಲಃ |

ಪ್ರಣಮ್ಯ ಪ್ರಾಂಜಲಿಭೂತಾ ಸ್ತೋತುಂ ಸಮುಪಚಕ್ರಮೇ || ೨೦ ||

ಕಶ್ಯಪ ಉವಾಚ

ನಮೋನಮಸ್ತೇಽಖಿಲಕಾರಣಾಯ

ನಮೋನಮಸ್ತೇಽಖಿಲಪಾಲಕಾಯ |

ನಮೋನಮಸ್ತೇಽಮರನಾಯಕಾಯ

ನಮೋನಮೋ ದೈತ್ಯವಿನಾಶನಾಯ

|| ೨೧ ||

ನಮೋನಮೋ ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯಾಯ

ನಮೋನಮಸ್ಸಜ್ಜನರಂಜಿತಾಯ |

ನಮೋನಮೋ ದುರ್ಜನನಾಶನಾಯ

ನಮೋಽಸ್ತು ತಸ್ಮೈ ಜಗದೀಶ್ವರಾಯ

|| ೨೨ ||

ನಾಯಕನೂ ಆಗಿರುವ 'ವಾಮನ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಹರಿಯನ್ನು ಶುಭಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು.

೨೦. ಕಶ್ಯಪನು ಹರಿಯು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಸ್ತೋತ್ರವಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು.

೨೧. ಕಶ್ಯಪನು ಹೇಳಿದನು—ಸಕಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಕಾರಣನು, ರಕ್ಷಕನು, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು ಮತ್ತು ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನೂ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೨. ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯನು, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸುಖಪ್ರದನು, ದುರ್ಜನ ವಿನಾಶಕನು, ಜಗದೊಡೆಯನೂ ಆದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ.

ನಮೋನಮಃ ಕಾರಣಕಾರಣಾಯ
 ನಾರಾಯಣಾಯಾಮಿತನಿಕ್ರಮಾಯ ।
 ಶ್ರೀಶಾರ್ಙ್ಗಚಕ್ರಾಸಿಗದಾಧರಾಯ
 ನಮೋಽಸ್ತು ತಸ್ಮೈ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ

॥ ೨೪ ॥

ನಮಃ ಪಯೋರಾಶಿನಿವಾಸನಾಯ
 ನಮೋಽಸ್ತು ಸದ್ಭೂತೈರಮಲಸ್ಥಿತಾಯ

॥ ೨೫ ॥

ನಮೋಽಸ್ತು ಸೂರ್ಯಾಂಶುನಿಭಪ್ರಭಾಯ
 ನಮೋನಮಃ ಪುಣ್ಯಕಥಾಗತಾಯ ।
 ನಮೋನಮೋಽರ್ಕೇಂದುವಿಲೋಚನಾಯ
 ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಯಜ್ಞಫಲಪ್ರದಾಯ

॥ ೨೬ ॥

ನಮೋಽಸ್ತು ಯಜ್ಞಾಂಗವಿರಾಜಿತಾಯ
 ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ಸಜ್ಜನವಲ್ಲಭಾಯ ।
 ನಮೋ ಜಗತ್ಕಾರಣಕಾರಣಾಯ
 ನಮೋಽಸ್ತು ಶಬ್ದಾದಿವಿವರ್ಜಿತಾಯ

॥ ೨೭ ॥

೨೪. ಕಾರಣಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಪ್ರದನು, ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಪರಾಕ್ರಮ ಶಾಲಿಯು, ಬಿಲ್ಲು, ಚಕ್ರ, ಕತ್ತಿ, ಗದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು, ಪುರುಷೋತ್ತಮನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೫. ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ, ಸಜ್ಜನರ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೬. ಸೂರ್ಯಕಿರಣದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನು, ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವನು, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರೆಂಬ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳವನು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳಿಗೆ ಸಾಫಲ್ಯಕಾರಕನೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೭. ಯಜ್ಞವೆಂಬ ಅಂಗದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವವನು, ಸಜ್ಜನ ಪ್ರಿಯನು, ಕಾರಣಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಜನನಸಾಮರ್ಥ್ಯಪ್ರದನು, ಶಬ್ದ ಮುಂತಾದ

ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ದಿವ್ಯಸುಖಪ್ರದಾಯು
 ನನೋನನೋ ಭಕ್ತಮನೋಗತಾಯು |
 ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ಧ್ವಾಂತವಿನಾಶಕಾಯು
 ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ಮಂದರಧಾರಕಾಯು

|| ೨೮ ||

ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ಯಜ್ಞವರಾಹನಾನ್ನೇ
 ನನೋ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿದಾರಕಾಯು |
 ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ವಾಮನರೂಪಭಾಜೇ
 ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ಕ್ಷತ್ರಕುಲಾಂತಕಾಯು

|| ೨೯ ||

ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ರಾವಣಮರ್ದನಾಯು
 ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ನಂದಸುತಾಗ್ರಜಾಯು |

ನಮಸ್ತೇ ಕಮಲಾಕಾಂತ ನಮಸ್ತೇ ಸುಖದಾಯಿನೇ

|| ೩೦ ||

ಪ್ರಾಕೃತ ವಿಷಯರಹಿತನೂ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ,
 ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೮. ಉತ್ತಮಸುಖದಾಯಕನು, ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವನು,
 ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು
 ಧರಿಸಿರುವವನೂ ಆದ ಹರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ.

೨೯-೩೦. ಯಜ್ಞವರಾಹವೆಂಬುದಾಗಿ ನಾಮಧೇಯವುಳ್ಳವನು, ಹಿರ
 ಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಸೀಳಿದವನು, ವಾಮನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು, ಕ್ಷತ್ರಿಯ
 ಕುಲ ಸಂಹಾರಕನು, ರಾವಣನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದವನು ಮತ್ತು ನಂದ
 ಗೋಪನ ಪುತ್ರವರೇಣ್ಯನೂ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ.
 ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಸುಖದಾಯಕನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಸ್ಮೃತಾರ್ತಿನಾಶಿನೇ ತುಭ್ಯಂ ಭೂಯೋಭೂಯೋ ನಮೋನಮಃ |
ಯಜ್ಞೇಶ ಯಜ್ಞವಿನ್ಯಾಸ ಯಜ್ಞವಿಘ್ನವಿನಾಶನ || ೮೧ ||

ಯಜ್ಞರೂಪ ಯಜದ್ರೂಪ ಯಜ್ಞಾಂಗ ತ್ವಾಂ ಯಜಾಮ್ಯಹಂ |
ಇತಿ ಸ್ತುತಃ ಸ ದೇವೇಶೋ ವಾಮನೋ ಲೋಕಪಾವನಃ || ೮೨ ||

ಉನಾಚ ಪ್ರಹಸನ್ದರ್ಷಂ ವರ್ಧಯನ್ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ಸಃ |
ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ
ತಾತ ತುಷ್ಟೋಸ್ತಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸುರಾರ್ಚಿತ || ೮೩ ||

ಅಚಿರಾತ್ಸಾಧಯಿಷ್ಯಾಮಿ ನಿಖಿಲಂ ತ್ವನ್ನನೋರಥಂ |
ಅಹಂ ಜನ್ಮದ್ವಯೇತ್ತೇವಂ ಯುವಯೋಃ ಪುತ್ರತಾಂ ಗತಃ || ೮೪ ||

ಭಾವಿಜನ್ಮನ್ಯಸಿ ತಥಾ ಸಾಧಯಾಮ್ಯುತ್ತಮಂ ಸುಖಂ |
ಅತ್ರಾಂತರೇ ಬಲಿದ್ಯೋತೋ ದೀರ್ಘಸತ್ರಂ ಮಹಾಮುಖಂ || ೮೫ ||

೮೧-೮೨. ಸ್ಮರಿಸುವವರ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ. ಯಜ್ಞಸ್ವಾಮಿಯು, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಧಾನವುಳ್ಳವನು, ಯಜ್ಞಗಳ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು, ಯಜ್ಞರೂಪಿಯು, ಯಜ್ಞಕರ್ತೃಂ ತರ್ಗತನು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞದ ಅಂಗಕಲಾಪವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಅವಯವಗಳುಳ್ಳವನೂ ಆದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ.

೮೨-೮೩. ಲೋಕವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ದೇವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಅವಾಮನನು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕಶ್ಯಪನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು.

೮೩-೮೫. ಅಪ್ಪ! ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮನೋಭೀಷ್ಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ನಾನು ಎರಡು ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ನಿಮ್ಮ ಮಗನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುವೆನು.

ಆರೇಭೇ ಗುರುಣಾ ಯುಕ್ತಃ ಕಾವ್ಯೇನ ಚ ಮುನೀಶ್ವರೈಃ |
ತಸ್ಮಿನ್ಮುಖೇ ಸಮಾಹೂತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಮನ್ವಿತಃ || ೮೩ ||

ಹನಿಃ ಸ್ವೀಕರಣಾರ್ಥಾಯ ಋಷಿಭಿರ್ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಭಿಃ |
ಪ್ರವೃದ್ಧೈಶ್ಚರ್ವಯದೈತ್ಯಸ್ಯ ವರ್ತಮಾನೇ ಮಹಾಕ್ರತೌ || ೮೪ ||

ಅಮಂತ್ರೈ ಮಾತಾಪಿತರೌ ಸ ವಟುರ್ವಾಮನೋ ಯಯೌ |
ಸ್ಮಿತೇನ ನೋಹಯನ್ ಲೋಕಂ ನಾಮನೋ ಭಕ್ತವತ್ಸಲಃ || ೮೫ ||

ಹವಿರ್ಭೋಕ್ತುಮಿವಾಯಾತೋ ಬಲೇಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತೋ ಹರಿಃ |
ದುವ್ಯತ್ತೋ ನಾ ಸುವ್ಯತ್ತೋ ನಾ ಜಡೋ ನಾ ಪಂಡಿತೋಽಪಿ ನಾ||೮೬||

ಯೋ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯಾಂತಃ ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಹರಿಃ |
ಆಯಾಂತಂ ನಾಮನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಋಷಯೋ ಜ್ಞಾನಚಕ್ಷುಷಃ || ೯೦ ||

೮೫-೮೬. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯನಾದ ಬಲಿಯು, ಗುರುಗಳಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಮುನೀಶ್ವರರು ಇವರುಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ದೀರ್ಘ ಸತ್ರವೆಂಬ ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು.

೮೭-೮೯. ಸಮಗ್ರೈಶ್ಚರ್ವಯವಂತನಾದ ದೈತ್ಯನ ಮಹಾಯಜ್ಞವು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾದ ಆ ನಾಮನನು ಹೊರಟು, ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಲೋಕವನ್ನೇ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವವನಾಗಿ, ಹರಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬಂದಂತೆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದನು.

೮೯-೯೦. ದುರಾಚಾರಿ ಅಥವಾ ಸದಾಚಾರಿ ಅಜ್ಞಾನಿ ಅಥವಾ ಪಂಡಿತ ಎಂತಹವನಾದರೂ ಸರಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದರೆ ಅಂತಹ ಭಕ್ತನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವನು.

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನಾರಾಯಣಂ ದೇವಮುದ್ಯಯುಃ ಸಭ್ಯಸಂಯತಾಃ |

ಏತದ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ದೈತ್ಯಗುರುರೇಕಾಂತೇ ಬಲಿಮಬ್ರವೀತ್ || ೯೦ ||

ಸ್ವಸಾರನುವಿಚಾರ್ಯೈವ ಖಲಾಃ ಕಾರ್ಯಾಣಿ ಕುರ್ವತೇ |

ಶುಕ್ರ ಉವಾಚ

ಭೋ ಭೋ ದೈತ್ಯಪತೇ ಸೌನ್ಯ ಹ್ಯಪಹರ್ತುಂ ತವ ಶ್ರಿಯಂ || ೯೧ ||

ವಿಷ್ಣುರ್ವಾಮನರೂಪೇಣ ಹ್ಯದಿತೇಃ ಪುತ್ರತಾಂ ಗತಃ |

ತವಾಧ್ಯರಂ ಸ ಆಯಾತಿ ತ್ವಯಾ ತಸ್ಯಾಸುರೇಶ್ವರ || ೯೨ ||

ನ ಕಿಂಚಿದಪಿ ದಾತವ್ಯಂ ಮನ್ಮತಂ ಶೃಣು ಪಂಡಿತ |

ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಃ ಸುಖಕರೀ ಗುರುಬುದ್ಧಿರ್ವಿಶೇಷತಃ || ೯೩ ||

೯೦-೯೧. ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಋಷಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಾಮನನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನನ್ನು ನಾರಾಯಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಭಿಕರಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಇದಿರು ಗೊಳ್ಳಲು ಹೊರಟರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ದೈತ್ಯಗುರುಗಳಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ದುಷ್ಟರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

೯೨-೯೩. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಶಾಂತನಾದ ದೈತ್ಯರಾಜನೇ! ನಿನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ವಾಮನ ರೂಪದಿಂದ ಅದಿತಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ರಾಕ್ಷಸಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ಜ್ಞಾನಿಯು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಏನನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಡ. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಬುದ್ಧಿಯು ಸುಖದಾಯಕವು. ಗುರುಗಳ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸುಖ ಸ್ಪದವು, ಇತರರ ಬುದ್ಧಿಯು ವಿನಾಶಹೇತುವು. ಹೆಂಗಸರ ಬುದ್ಧಿಯಂತೂ

ಪರಬುದ್ಧಿವಿಫನಾಶಾಯ ಸ್ತ್ರೀಬುದ್ಧಿಃ ಪ್ರಳಯಂಕರೀ |

ಶತ್ರುಣಾಂ ಹಿತಕೃದ್ಯಸ್ತು ಸ ಹಂತವ್ಯೋ ವಿಶೇಷತಃ

|| ೯೫ ||

ಬಲಿರುನಾಚೆ

ಏವಂ ಗುರೋ ನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವಿರೋಧತಃ |

ಯದಾದತ್ತೇ ಸ್ವಯಂ ವಿಷ್ಣುಃ ಕಿಮಸ್ಮಾದಧಿಕಂ ವರಂ

|| ೯೬ ||

ಕುರ್ವಂತಿ ವಿದುಷೋ ಯಜ್ಞಾನ್ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀಣನಕಾರಣಾತ್ |

ಸ ಚೇತ್ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃದ್ಧವಿಭೋಗೀ ಮತ್ತಃ ಕೋಽಭ್ಯಧಿಕೋ ಭುವಿ

|| ೯೭ ||

ದರಿದ್ರೇಣಾಪಿ ಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ಧೀಯತೇ ವಿಷ್ಣವೇ ಗುರೋ |

ತದೇವ ಪರಮಂ ದಾನಂ ದತ್ತಂ ಭವತಿ ಚಾಕ್ಷಯಂ

|| ೯೮ ||

ಪ್ರಳಯವನ್ನೇ ಎಂದರೆ ಮಹಾಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶತ್ರು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಮಾಡುವವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಬೇಕು (ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡಬೇಕು) ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

೯೬. ಬಲಿಯು ಉತ್ತರವಿತ್ತನು—ಗುರುವರ್ಯರೇ! ಧರ್ಮಮಾರ್ಗ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಾರದು. ನಾವು ಕೊಡುವುದನ್ನು ವಿಷ್ಣುವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತ್ತಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ಫಲವಾವುದು?

೯೭. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿಷ್ಣುವು ಸಂತೋಷಪಡಲೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ವಿಷ್ಣುವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ನಮ್ಮ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಾದರೆ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಪುಣ್ಯವಂತನು ಯಾರು?

೯೮. ಗುರುಗಳೇ! ಬಡವನಾದರೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯು ಸಾರವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವನ್ನಾದರೂ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುದೇ ಉತ್ತಮ ದಾನವು. ಅದೇ ಅಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ತೂತೋಽಪಿ ಪರಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪುನಾತಿ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

ಯೇನ ಕೇನಾಸ್ಯ ಚಿಫತಶ್ಚೇದ್ದದಾತಿ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ || ೯೯ ||

ಹರಿಹರತಿ ಪಾಪಾನಿ ದುಷ್ಟಚಿತ್ತೈರಪಿ ಸ್ತೂತಃ |

ಅನಿಚ್ಛಯಾಽಪಿ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಣೋ ದಹತ್ಯೇನ ಹಿ ಪಾವಕಃ || ೧೦೦ ||

ಜಿಹ್ವಾಗ್ರೇ ವಸತೇ ಯಸ್ಯ ಹರಿರಿತ್ಯಕ್ಷರದ್ವಯಂ |

ಸ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಮಾಪ್ನೋತಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿದುರ್ಲಭಂ || ೧೦೧ ||

ಗೋವಿಂದೇತಿ ಸದಾ ಧ್ಯಾಯೇದ್ಯಸ್ತು ರಾಗಾದಿವರ್ಜಿತಃ |

ಸ ಯಾತಿ ವಿಷ್ಣು ಭವನಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುರ್ಮನೀಷಿಣಃ || ೧೦೨ ||

೯೯. ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವನಿಗೆ ಅವನು ಪರಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನೂ, ಪೂಜೆಮಾಡುವವನಿಗೆ ಉತ್ತಮಗತಿ ಎಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

೧೦೦. ಕಾಣದೇ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ್ಯೂ ಅಗ್ನಿಯು ಹೇಗೆ ಸುಡುವುದೋ ಅಂತೆಯೇ ದುಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ಮರಣೆಮಾಡಿದರೂ ಸಹ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ.

೧೦೧. ಯಾವನ ನಾಲಿಗೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಹರಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಇರುತ್ತವೆಯೋ (ಯಾವನು ಹರಿನಾಮವನ್ನು ಪಠನೆಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆಯೋ) ಅಂತಹವನಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೧೦೨. ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದೆ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಧ್ಯಾನಿಸುವವನು ಶಾಶ್ವತ ಸುಖಮಯವಾದ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

- ಅಗ್ನೌ ನಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ನ್ಯಾಪಿ ಹೂಯತೇ ಯದ್ಧವಿರ್ಗುರೋಃ |
 ಹರಿಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಹಾಭಾಗ ತೇನ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಸೀದತಿ || ೧೦೩ ||
- ಅಹಂ ತು ಹರಿತುಷ್ಪ್ಯರ್ಥಂ ಕರೋಮ್ಯಧ್ವಗಮುತ್ಸಮಂ |
 ಸ್ವಯಮಾಯಾತಿ ಚೇದ್ವಿಷ್ಣುಃ ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸ್ಮಿ ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೦೪ ||
- ಏವಂ ವದತಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರೇ ವಿಷ್ಣುವಾಫಮನರೂಪಧೃಕ್ |
 ಪ್ರವಿನೇಶಾಧ್ವರಸ್ಥಾನಂ ಹುತವನ್ವಿ ಮನೋರಮಂ || ೧೦೫ ||
- ತಂ ಧೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಾಭಂ ಯೋಗ್ಯಾವಯವಸುಂದರಂ |
 ನಾಮನಂ ಸಹಸೋತ್ಥಾಯ ಪ್ರತ್ಯಗೃಹ್ಣಾತ್ಯತಾಂಜಲಿಃ || ೧೦೬ ||
- ದತ್ತಾಸನಂ ಚ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಸಾದೌ ನಾಮನರೂಪಿಣೇ |
 ಸಕುಟುಂಬೋ ವಹನ್ಮೂರ್ಧ್ನಾ ಪರಮಾಂ ಮುದಮಾಪ್ತನಾನ್ || ೧೦೭ ||

೧೦೩. ಧನ್ಯರಾದ ಗುರುಗಳೇ! ಹರಿಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೧೦೪. ನಾನಾದರೋ ಹರಿ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಆ ವಿಷ್ಣುವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೦೫. ದೈತ್ಯರಾಜನಾದ ಬಲಿಯು ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಹೋಮಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಯಜ್ಞಮಂಟಪವನ್ನು ಪುವೇಶಿಸಿದನು.

೧೦೬. ಕೋಟಿಸೂರ್ಯರಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ಉಚಿತವಾದ ಅವಯವ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ ಆ ವಾಮನನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಿಯು ತಕ್ಷಣ ಎದ್ದು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದನು.

೧೦೭. ಬಲಿಯು ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಹರಿಗೆ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅವನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಪಾದೋದಕವನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟನು.

ವಿಷ್ಣುನೇತ್ರಸ್ಮೈ ಜಗದ್ಧ್ಯಾನ್ಮೋ ದತ್ತಾಪ್ತಘೃಂ ವಿಧಿವದ್ಬಲಿಃ |

ರೋಮಾಂಚಿತತನುಭೂತ್ವಾ ಹರ್ಷಾಶ್ರುನಯನೋದ್ರಬ್ರವೀತ್ || ೧೦೮ ||

ಬಲಿರುವಾಚ

ಅದ್ಯ ಮೇ ಸಫಲಂ ಜನ್ಮ ಅದ್ಯ ಮೇ ಸಫಲೋ ಮುಖಃ |

ಜೀವಿತಂ ಸಫಲಂ ಮೇದ್ಯ ಕೃತಾರ್ಥೋದ್ರಸ್ಮಿ ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೦೯ ||

ಅನೋಘಾಮೃತವೃಷ್ಟಿವೇದೇ ಸಮಾಯಾತ್ರಾತಿದುರ್ಲಭಾ |

ತ್ವದಾಗಮನಮಾತ್ರೇಣ ಹ್ಯನಾಯಾಸೋ ಮಹೋತ್ಸವಃ || ೧೧೦ ||

ಏತೇ ಚ ಋಷಯಃ ಸರ್ವೇ ಕೃತಾರ್ಥಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ |

ಯೈಃ ಪೂರ್ವಂ ಹಿ ತಪಸ್ತಪ್ತಂ ತದದ್ಯ ಸಫಲಂ ಪ್ರಭೋ || ೧೧೧ ||

೧೦೮. ಬಲಿಯು ಜಗದ್ಧ್ಯಾಪಿಯೂ ವಾಮನರೂಪಿಯೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುನಿಗೆ ವಿಧಾನೋಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರುತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿದನು.

೧೦೯-೧೧೦. ಬಲಿಯು ಹೇಳಿದನು—ವಾಮನದೇವನೇ! ನೀನು ಬಂದಮಾತ್ರದಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಈಗ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಈಗ ನನ್ನ ಯಜ್ಞವು ಸಫಲವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಈಗ ನನ್ನ ಜೀವಿತವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆನು. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಆಗಮನಮಾತ್ರದಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಲಭಿಸದ ಆಮೋಘವಾದ ಅಮೃತವೃಷ್ಟಿಯು ನನಗೆ ಬಂದಂತಾಗಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಮಹೋತ್ಸವವುಂಟಾಯಿತು.

೧೧೧. ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಈ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈಗ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸ್ಮಿ ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸ್ಮಿ ಕೃತಾರ್ಥೋಽಸ್ಮಿ ನ ಸಂಶಯಃ |

ತಸ್ಮಾತ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮೋನಮಃ || ೧೧೨ ||

ತ್ವದಾಜ್ಞಯಾ ತ್ವನ್ನಿಯೋಗಂ ಸಾಧಯಾಮಾತಿ ಮನ್ಮನಃ |

ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಸಮಾಜ್ಞಾಪಯ ಮಾಂ ಪ್ರಭೋ || ೧೧೩ ||

ಏವಮುಕ್ತೋ ದೀಕ್ಷಿತೇನ ಪ್ರಹಸನ್ವಾನುನೋಽಬ್ರವೀತ್ |

ದೇಹಿ ಮೇ ತಪಸಿ ಸ್ಥಾತುಂ ಭೂಮಿಂ ತ್ರಿಪದಸಂಮಿತಾಂ || ೧೧೪ ||

ಏತಚ್ಚುತ್ಸಾ ಬಲಿಃ ಪ್ರಾಹ ರಾಜ್ಯಂ ಯಾಚಿತವಾನ್ಮಹಿ |

ಗ್ರಾಮಂ ವಾ ನಗರಂ ಚಾಪಿ ಧನಂ ವಾ ಕಿಂ ಕೃತಂ ತ್ವಯಾ || ೧೧೫ ||

ತನ್ನಿಶನ್ಯು ಬಲಿಂ ಪ್ರಾಹ ವಿಷ್ಣುಃ ಕಪಟವೇಷಧ್ಯಕ್ |

ಆಸನ್ನಭ್ರಷ್ಟರಾಜ್ಯಸ್ಯ ವೈರಾಗ್ಯಂ ಜನಯನ್ನಿವ || ೧೧೬ ||

೧೧೨. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ಧನ್ಯನಾದೆನು. ಕೃತಕೃತ್ಯನಾದೆನು. ಆದಕಾರಣ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ.

೧೧೩. ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ನೀನು ವಿಧಿಸಿದುದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಮನೋಗತ. ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಅತ್ಯಂತವಾದ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡು.

೧೧೪. ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಬಲಿಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಾಮನನು ನಕ್ಕು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರು ಪಾದದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

೧೧೫. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲಿಯು ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನೀನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬೇಡಲಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಪಟ್ಟಣ ಅಥವಾ ಪುಷ್ಪಕದ್ರವ್ಯ, ಇವುಗಳಾವುದನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಏನು ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು? ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

೧೧೬. ಬಲಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಪಟ ವೇಷಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ರಾಜ್ಯವು ಕೈಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವವನಂತೆ ಬಲಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಶ್ರುಣು ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗುಹ್ಯಾದ್ಗುಹ್ಯತಮಂ ಪರಂ |
 ಸರ್ವಸಂಗವಿಹೀನಾನಾಂ ಕಿಮರ್ಥೈಃ ಸಾಧ್ಯತೇ ವದ || ೧೧೭ ||

ಅಹಂ ತು ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತಿ ಭಾವಯ |
 ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ದೈತ್ಯ ಕಿಮನ್ಯೈಃ ಸಾಧ್ಯತೇ ವದ || ೧೧೮ ||

ರಾಗದ್ವೇಷವಿಹೀನಾನಾಂ ಶಾಂತಾನಾಂ ತ್ಯಕ್ತಮಾಯಿನಾಂ |
 ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ವರೂಪಾಣಾಂ ಕಿಮನ್ಯೈಃ ಸಾಧ್ಯತೇ ವದ || ೧೧೯ ||

ಆತ್ಮವತ್ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಪಶ್ಯತಾಂ ಶಾಂತಚೇತಸಾಂ |
 ಅಭಿನ್ನಮಾತ್ಮನಃ ಸರ್ವಂ ಕೋ ದಾತಾ ದೀಯತೇ ಚ ಕಿಂ || ೧೨೦ ||

೧೧೭. ಭಗವಂತನು ಮಾತನಾಡಿದನು — ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪತಿಯೇ! ಅತ್ಯಂತ ರಹಸ್ಯವಾದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವವರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದುದೇನು? ಹೇಳು.

೧೧೮. ನಾನಾದರೋ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯು. ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ದೈತ್ಯನೇ! ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ನಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದುದೇನಿದೆ? ಹೇಳು.

೧೧೯. ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಲ್ಲದವರು, ಶಾಂತರು, ಮೋಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವವರು ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಆನಂದಸ್ವರೂಪರೂ ಆಗಿರುವವರಿಗೆ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದುದೇನು? ನೀನೇ ಹೇಳು.

೧೨೦. ಸಕಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನದೇ ಆಗಿದೆ. ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಶಾಂತಮನಸ್ಕರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಕೊಡುವವರು ಯಾರು? ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದಾದರೂ ಏನು ?

ಪೃಥ್ವೀಯಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯವಶಾ ಇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ನಿಶ್ಚಿತಂ ।

ತದಾಜ್ಞಯಾ ಸ್ಥಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಲಭಂತೇ ಪರಮಂ ಸುಖಂ || ೧೨೧ ||

ದಾತವ್ಯೋ ಮುನಿಭಿಶ್ಚಾಪಿ ಷಷ್ಠಾಂಶೋ ಭೂಭುಜೇ ಬಲೇ ।

ಮಹೀಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ತು ದಾತವ್ಯಾ ಸರ್ವಯತ್ನತಃ || ೧೨೨ ||

ಭೂಮಿದಾನಸ್ಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ನ ಭೂತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।

ಪರಂ ನಿರ್ವಾಣಮಾಪ್ನೋತಿ ಭೂಮಿದೋ ನಾತ್ರಸಂಶಯಃ || ೧೨೩ ||

ಸ್ವಲ್ಪಾಮಪಿ ಮಹೀಂ ದತ್ತಾ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಯಾಹಿತಾಗ್ನಯೇ ।

ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮವಾಪ್ನೋತಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿದುರ್ಲಭಂ || ೧೨೪ ||

೧೨೧. ಈ ಭೂಮಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಅಧೀನವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯುವ ಸರ್ವರೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

೧೨೨. ಬಲಿಯೇ! ಮುಷಿಗಳೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಆದಾಯದ ಆರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

೧೨೩. ಭೂಮಿದಾನದ ಮಹಿಮೆಯು ಅಪಾರವಾದದ್ದು, ಯಾವ ದಾನವೂ ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ, ಹೊಂದಲಾರದು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದವನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ, ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೧೨೪. ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ವಿಹಿತ ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗದಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೂಮಿದಃ ಸರ್ವದಃ ಸ್ತ್ರೋಕ್ತೋ ಭೂಮಿದೋ ನೋಕ್ಷಭಾಗ್ಧವೇತ್ |
ಭೂಮಿದಾನಂ ತು ತಗ್ನ್ಯೇಯಂ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಂ || ೧೨೫ ||

ಮಹಾಪಾತಕಯುಕ್ತೋ ವಾ ಯುಕ್ತೋ ವಾ ಸರ್ವಪಾತಕೈಃ |
ದಶಹಸ್ತಾಂ ಮಹೀಂ ದತ್ತಾ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ || ೧೨೬ ||

ಸತ್ಪಾತ್ರೇ ಭೂಮಿದಾತಾ ಯಃ ಸರ್ವದಾನಫಲಂ ಲಭೇತ್ |
ಭೂಮಿದಾನಸಮಂ ನಾನ್ಯತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಿದ್ಯತೇ || ೧೨೭ ||

ದ್ವಿಜಾಯ ವೃತ್ತಿಹೀನಾಯ ಯಃ ಪ್ರದದ್ಯಾನ್ಮಹೀಂ ಬಲೇ |
ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಫಲಂ ವಕ್ತುಂ ನ ಕ್ಷನೋಽಬ್ಧಶತ್ಯೈರಹಂ || ೧೨೮ ||

ಸಕ್ತಾಯ ದೇವಪೂಜಾಸು ವೃತ್ತಿಹೀನಾಯ ದೈತ್ಯಪ |
ಸ್ವಲ್ಪಾನುಪಿ ಮಹೀಂ ದದ್ಯಾದ್ಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುರ್ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೨೯ ||

೧೨೫. ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದವನು ಸಕಲ ದಾನಗಳ ಫಲವನ್ನೂ ಹೊಂದುವನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಭೂಮಿ ದಾತೃವಿಗೆ ನೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿ ದಾನವು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ.

೧೨೬. ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವವನು ಅಥವಾ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಾದರೂ ಸರಿ ಹತ್ತು ಗೇಣು ಪರಿಮಿತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೧೨೭. ಯೋಗ್ಯನಾದ ಸತ್ಪಾತ್ರನಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡುವವನು ಸಕಲ ದಾನಗಳ ಫಲವನ್ನೂ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭೂಮಿದಾನಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ.

೧೨೮. ಬಲಿಯೇ! ಜೀವನೋಪಾಯವಿಲ್ಲದ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಭೂಮಿದಾನ ಮಾಡುವವನ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಅನಂತವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಾದಾಗ್ಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೧೨೯. ದೈತ್ಯರಾಜನೇ! ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ, ಜೀವನೋಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು

- ಇಕ್ಷುಗೋಧೂಮತುಲಸೀಪೂಗವ್ಯಕ್ನಾ ದಿಸಂಯುತಾ |
 ಪೃಥ್ವೀ ಪ್ರದೀಯತೇ ಯೇನ ಸ ವಿಷ್ಣುರ್ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ || ೧೩೦ ||
- ವೃತ್ತಿಹೀನಾಯ ವಿಪ್ರಾಯ ದರಿದ್ರಾಯ ಕುಟುಂಬಿನೇ |
 ಸ್ವಲ್ಪಾಮಪಿ ಮಹೀಂ ದತ್ತಾ ವಿಷ್ಣುಸಾಯುಜ್ಯಮಾಪ್ನುಯಾತ್ || ೧೩೧ ||
- ಸಕ್ತಾಯ ದೇವಪೂಜಾಸು ವಿಪ್ರಾಯಾಥಕಿಕಾಂ ಮಹೀಂ |
 ದತ್ತಾ ಲಭೇತ ಗಂಗಾಯಾಂ ತ್ರಿರಾತ್ರಸ್ನಾನಜಂ ಫಲಂ || ೧೩೨ ||
- ವಿಪ್ರಾಯ ವೃತ್ತಿಹೀನಾಯ ಸದಾಚಾರರತಾಯ ಚ |
 ದ್ರೋಣಿಕಾಂ ಪೃಥಿವೀಂ ದತ್ತಾ ಯತ್ಫಲಂ ಲಭತೇ ಶ್ರುಣು || ೧೩೩ ||
- ಗಂಗಾತೀರೇಶ್ವನೇಧಾನಾಂ ಶತಾನಿ ವಿಧಿವನ್ನರಃ |
 ಕೃತ್ವಾ ಯತ್ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ತದಾಪ್ನೋತಿ ಸ ಪುಷ್ಕಲಂ || ೧೩೪ ||

ಕೊಡುವವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೧೩೦. ಕಬ್ಬು, ಗೋಧಿಯ ಪೈರು, ತುಲಸೀಗಿಡ, ಅಡಿಕೆಯಮರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡುವವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೩೧. ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದ, ಬಡವನಾಗಿ ಕುಟುಂಬಿಯಾಗಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ವಿಷ್ಣು ಸಾಯುಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೩೨. ಆದರದಿಂದ ದೇವಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬಳ್ಳಿ ಬೀಜವರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಮೂರು ದಿನ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

೧೩೩-೧೩೪. ಸದಾಚಾರಿಯಾದ, ಜೀವನೋಪಾಯವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಕ್ಕಳ ಬೀಜವರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಬರುವ ಫಲವನ್ನು

ದದಾತಿ ಚಾರಿಕಾಂ ಭೂಮಿಂ ದರಿದ್ರಾಯ ದ್ವಿಜಾಯ ಯಃ |

ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವದತೋ ನೇ ನಿಶಾನುಯ || ೧೩೫ ||

ಅಶ್ವಮೇಧಸಹಸ್ರಾಣಿ ವಾಜಪೇಯಶತಾನಿ ಚ |

ವಿಧಾಯ ಜಾನ್ಠವೀತೀರೇ ಯತ್ಫಲಂ ತಲ್ಲಭೇದ್ಧ್ರವಂ || ೧೩೬ ||

ಭೂಮಿದಾನಂ ಮಹಾದಾನಮತಿದಾನಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಂ |

ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಶಮನಮಪವರ್ಗಫಲಪ್ರದಂ || ೧೩೭ ||

ಅತ್ರೇತಿಹಾಸಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ರುಣು ದೈತ್ಯಕುಲೇಶ್ವರ |

ಯಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತೋ ಭೂಮಿದಾನಫಲಂ ಲಭೇತ್ ||೧೩೮||

ಕೇಳು. ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನೂರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿ ಗುಂಟಾಗುವ ಫಲಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಫಲವು ದ್ರೋಣಿಕಾಪರಿಮಿತ ಭೂದಾತೃವಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

೧೩೫-೧೩೬. ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಖಂಡಗ ಬೀಜವರೀ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಲಭಿಸುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಗಂಗಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನೂರು ವಾಜ ಪೇಯ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಮಾಡಿದರೆ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಫಲವು ಅವನಿಗೆ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಶ್ಚಿತವು.

೧೩೭. ಭೂಮಿ ದಾನವು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತಿದಾನ ಮಹಾದಾನ ಎಂಬ ದಾಗಿ ಹೊಗಳಿದೆ. ಅದು ಸಕಲ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಪ್ರದವು.

೧೩೮. ದೈತ್ಯಕುಲಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಭೂಮಿದಾನದ ಮಹಿಮೆಯ ವಿಷ ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೂರ್ವ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಭೂಮಿದಾನಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಆಸೀತ್ಪುರಾ ದ್ವಿಜವರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಕಲ್ಪೇ ಮಹಾಸುತಿಃ |
ದರಿದ್ರೋ ವೃತ್ತಿಹೀನಶ್ಚ ನಾಮ್ನಾ ಭದ್ರಮತಿರ್ಬಲೇ || ೧೩೯ ||

ಶ್ರುತಾನಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತೇನ ವೇದವಿದ್ಯಾನಿಶಂ |
ಶ್ರುತಾನಿ ಚ ಪುರಾಣಾನಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ || ೧೪೦ ||

ಅಭವಂಸ್ತಸ್ಯ ಷಟ್ಪಿತ್ಯೈಃ ಶ್ರುತಿಃ ಸಿಂಧುರ್ಯಶೋವತೀ |
ಕಾಮಿನೀ ಮಾಲಿನೀ ಚೈವ ಶೋಭಾ ಚೇತಿ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ || ೧೪೧ ||

ಆಸು ಪತ್ನೀಸು ತಸ್ಯಾಸನ್ ಚತ್ವಾರಿಂಶತ್ಕೃತದ್ವಯಂ |
ಪುತ್ರಾಣಾಮಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವೇ ನಿತ್ಯಂ ಬುಭುಕ್ಷುತಾಃ || ೧೪೨ ||

ಅಕಿಂಚನೋ ಭದ್ರಮತಿಃ ಕ್ಷುಧಾರ್ತನಾತ್ಯಜಾನ್ಪ್ರಿಯಾಃ |
ಪಶ್ಯನ್ಸ್ವಯಂ ಕ್ಷುಧಾರ್ತಶ್ಚ ವಿಲಲಾಪಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಃ || ೧೪೩ ||

೧೩೯. ಬಲಿಯೇ! ಹಿಂದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಬಡವನು ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದವನೂ ಆದ ಭದ್ರಮತಿಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನಿದ್ದನು.

೧೪೦. ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನನಾದ ಆ ಭದ್ರಮತಿಯು ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಶ್ರವಣವಾಡಿದ್ದನು.

೧೪೧. ಆ ಭದ್ರಮತಿಗೆ ಶ್ರುತಿ, ಸಿಂಧು, ಯಶೋವತೀ, ಕಾಮಿನೀ, ಮಾಲಿನೀ ಮತ್ತು ಶೋಭಾ, ಎಂಬುದಾಗಿ ಆರುಜನ ಹೆಂಡತಿಯರಿದ್ದರು.

೧೪೨. ಅವನಿಗೆ ಆರು ಜನ ಹೆಂಡತಿಯರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರನಲವತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ರಾಕ್ಷಸವರನೇ! ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೪೩. ಬಡವನಾದ ಭದ್ರಮತಿಯು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಹೆಂಡತಿಯರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾ ತಾನೂ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿದವನಾಗಿ ಒಂದೂ ತೋರದೇ ಅತ್ತನು.

ಗುಣಹೀನೋಽಪಿ ಗುಣವಾನೂಚ್ಛೋರ್ವಾಶ್ಚ ಪಂಡಿತಃ |

ಐಶ್ವರ್ಯಗುಣಯುಕ್ತಶ್ಚೇತ್ಸೌಜ್ಯ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ || ೧೪೯ ||

ಅಹೋ ದರಿದ್ರತಾ ದುಃಖಂ ತತ್ರಾಪ್ಯಾಶ್ರಾತಿದುಃಖದಾ |

ಆಶಾಭಿಭೂತಾಃ ಪುರುಷಾಃ ದುಃಖಮಶ್ನು ವತ್ಸೇಕ್ಷಯಂ || ೧೫೦ ||

ಆಶಾಯಾ ದಾಸಾ ಯೇ ದಾಸಾಸ್ತೇ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ |

ಆಶಾ ದಾಸೀ ಯೇಷಾಂ ತೇಷಾಂ ದಾಸಾಯತೇ ಲೋಕಃ || ೧೫೧ ||

ಮಾನಂ ಹಿ ಮಹತಾಂ ಲೋಕೇ ಧನಮಕ್ಷಯಮುಚ್ಯತೇ |

ತಸ್ಮಿನ್ನಾಶಾಖ್ಯರಿಪುಣಾ ಮಾನೇ ನಷ್ಟೇ ದರಿದ್ರತಾ || ೧೫೨ ||

೧೪೯-೧೫೦. ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನಾದರೆ ನಿಷ್ಕರಭಾಷಿಯಾದರೂ ಮೃದು ಭಾಷಿಯೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಶ್ವರ್ಯ! ಐಶ್ವರ್ಯವೆಂಬೊಂದು ಗುಣವಿದ್ದರೆ ಗುಣ ಖಿಲ್ಲದವನೂ ಗುಣವಂತನು, ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಪಂಡಿತನು ಎನಿಸಿ ಖಂಡಿತ ವಾಗಿಯೂ ಪೂಜಾರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೫೦. ಆಶ್ವರ್ಯ! ಬಡತನವು ದುಃಖಕರವು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಶೆಯು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ದುಃಖಸಾಧನ. ಆಶಾಪೂರ್ಣರಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಅಂತ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೫೧. ಆಶೆಗೆ ದಾಸರಾದವರು ಎಂದರೆ ಆಶೆ ಪಡುವವರು ಸರ್ವರಿಗೂ ದಾಸರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಧೀನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಶೆಯನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವೇ ವಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ದುರಾಶೆ ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಷ್ಪ್ರಹರಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

೧೫೨. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಕ್ಷೀಣವಾಗದಂತಹ ಧನವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಂತಹ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಆಶೆಯೆಂಬ ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರ್ಯಾದೆಯು ಹೋದರೆ ಬಡತನವು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವೇತ್ತಾಪಿ ದರಿದ್ರೋ ಭಾತಿ ಮೂರ್ಖವತ್ |

ನೈಷ್ಠಿಂಚಿನ್ಯಮಹಾಗ್ರಾಹಗ್ರಸ್ತಾನಾಂ ಕೋ ವಿನೋಚಕಃ || ೧೫೩ ||

ಅಹೋ ದುಃಖಮಹೋ ದುಃಖಮಹೋ ದುಃಖಂ ದರಿದ್ರತಾ |

ತತ್ರಾಪಿ ಪುತ್ರಭಾರ್ಯಾಣಾಂ ಬಾಹುಳ್ಯಮತಿದುಃಖದಂ || ೧೫೪ ||

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಭದ್ರಮತಿಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಾರಗಃ |

ಅತ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದಂ ಧರ್ಮಂ ಮನಸ್ಯಾಚಿಂತಯತ್ತದಾ || ೧೫೫ ||

ಭೂಮಿದಾನಂ ವಿನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಸರ್ವದಾನೋತ್ತಮೋತ್ತಮಂ |

ತದ್ದಾನಂ ಸುಮಹತ್ಪುಣ್ಯಂ ಸ ಏವ ಕೃತವಾನ್ಪುರಾ || ೧೫೬ ||

೧೫೩. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದಾಗ್ಯೂ ಬಡವನು ಕೇವಲ ಅಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ. ದಾರಿದ್ರ್ಯವೆಂಬ ಮಹಾಪಿಶಾಚಹಿಡಿದಿರುವವರನ್ನು ಬಿಡಿಸುವವರು ಯಾರು ?

೧೫೪. ಅಯ್ಯೋ ಬಡತನವು ದುಃಖಕರ. ಅಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟ, ಕಷ್ಟ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳು ಹೆಂಡತಿ ಇವರುಗಳಿದ್ದರಂತೂ ಬಡತನದಿಂದಾಗುವ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಳತೀರದು.

೧೫೫. ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಂಡಿತನಾದ ಭದ್ರಮತಿಯು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿ ಕೂಡಲೇ ಹೇರಳವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಲೋಚಿಸಿದನು.

೧೫೬. ಭೂಮಿದಾನವೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮದಾನವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ಭದ್ರಮತಿಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಭೂಮಿದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು.

ಪಾವಕಂ ಪೆರಮಂ ಧರ್ಮಂ ಸರ್ವಕಾಮಫಲಪ್ರದಂ |
 ದಾಸಾನಾಮುತ್ತಮಂ ದಾನಂ ಭೂದಾಸಂ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಂ || ೧೫೭ ||

ಯದ್ವತ್ಪಾ ಸಮನಾಪ್ನೋತಿ ಯದ್ಯದಿಷ್ಟತಮಂ ನರಃ |
 ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತ್ಯ ಮತಿಮಾನ್ಫೀರೋ ಭದ್ರಮತಿರ್ಬಲೇ || ೧೫೮ ||

ಕೌಶಾಂಬೀ ನಾನು ನಗರೀಂ ಕಲತ್ರಾಪತ್ಯಯುಗ್ಯಯೌ |
 ಸುಘೋಷಂ ನಾನು ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಂ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಸಮನ್ವಿತಂ || ೧೫೯ ||

ಗತ್ವಾ ಯಾಚಿತನಾನ್ಘ್ರಮಿಂ ಪಂಚಹಸ್ತಾಯತಾಂ ಬಲೇ |
 ಸುಘೋಷೋ ಧರ್ಮನಿರತಸ್ತಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಕುಟುಂಬಿನಂ || ೧೬೦ ||

ಮನಸಾ ಪ್ರೀಯಮಾಣೇನ ಸಮಭ್ಯಚ್ಛೇದಮಬ್ರವೀತ್ |
 ಕೃತಾರ್ಥೋಹಂ ಭದ್ರಮತೇ ಸಫಲಂ ಮಮ ಜನ್ಮ ಚ || ೧೬೧ ||

೧೫೭-೧೫೯. ಬಲಿಯೇ! ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಆ ಭದ್ರಮತಿಯು, ಯಾವ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅಂತಹ ಭೂಮಿದಾನವು, ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು, ಉತ್ತಮಪುಣ್ಯಸಾಧನವು, ಸಕಲೇಷ್ಟಾ ಧರ್ಮಪ್ರದವು, ಮತ್ತು ದಾನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟದೆಯೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಹೆಂಡತಿ ಮಗನೊಡನೆ ಕೌಶಾಂಬೀ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

೧೫೯-೧೬೦. ಬಲಿಯೇ! ಅಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುಘೋಷನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಐದುಮೊಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು.

೧೬೦-೧೬೩. ಧರ್ಮಿಷ್ಠನಾದ ಸುಘೋಷನು ಪತ್ನೀಪುತ್ರಸಹಿತನಾದ ಆ ಭದ್ರಮತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತುಷ್ಟಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ,

ಮತ್ಕುಲಂ ಪಾವನಂ ಜಾತಂ ತ್ವದನುಗ್ರಹಲೋ ದ್ವಿಜ |
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸುಘೋಷೋ ಧರ್ಮತತ್ಪರಃ || ೧೬೨ ||

ಸಂಚಹಸ್ತಮಿತಾಂ ಭೂಮಿಂ ದದೌ ತಸ್ಮೈ ಮಹಾನುತಿಃ |
ಪೃಥಿವೀ ವೈಷ್ಣವೀ ಪುಣ್ಯಾ ಪೃಥಿವೀ ವಿಷ್ಣುಪಾಲಿತಾ || ೧೬೩ ||

ಪೃಥಿವ್ಯಾಸ್ತು ಪ್ರದಾನೇನ ಪ್ರೀಯತಾಂ ನೇ ಜನಾರ್ದನಃ |
ಮಂತ್ರೇಣಾನೇನ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಸುಘೋಷಸ್ತಂ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಂ || ೧೬೪ ||

ವಿಷ್ಣುಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ತಾವತೀಂ ಪೃಥಿವೀಂ ದದೌ |
ಸೋಪಿ ಭದ್ರಮತಿರ್ವಿಪ್ರೋ ಧೀಮಾಂಸ್ತಾಂ ಯಾಚಿತಾಂ ಭುವಂ || ೧೬೫ ||

ದತ್ತವಾನ್ ಹರಿಭಕ್ತಾಯ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಯ ಕುಟುಂಬಿನೇ |
ಸುಘೋಷೋ ಭೂಮಿದಾನೇನ ಕೋಟಿವಂಶಸಮನ್ವಿತಃ || ೧೬೬ ||

ಭದ್ರಮತಿಯೇ ! ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು. ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವಾಯಿತು. ನನ್ನ ವಂಶವೇ ಪವಿತ್ರವಾಯಿತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಧಾರ್ಮಿಕನೂ ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆದ ಸುಘೋಷನು ಭದ್ರಮತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಐದು ಮೊಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೧೬೩-೧೬೫. ಪೃಥಿವಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿನದು, ಪುಣ್ಯಕರವು, ಅವನಿಂದಲೇ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು, ಅಂತಹ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ ಎಂಬೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸುಘೋಷನು ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭದ್ರಮತಿಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುಸನ್ನಿಧಾನಪಾತ್ರನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಅವನು ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೧೬೫-೧೬೬. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಆ ಭದ್ರಮತಿಯೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಸಹ ಯಾಚನೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನು ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಯನ ಸಂಪನ್ನನು, ಪತ್ನೀಪುತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನೂ ಆದ

ಪ್ರಪೇದೇ ವಿಷ್ಣು ಭವನಂ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ |
ಬಲೇ ಭದ್ರಮತಿಶ್ಚಾಪಿ ಯತಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಃ ಶ್ರಿಯಂ || ೧೬೭ ||

ಸ್ಥಿತವಾನ್: ವಿಷ್ಣು ಭವನೇ ಸಕುಟುಂಬೋ ಯುಗಾಯುತಂ |
ತಥೈವ ಬ್ರಹ್ಮಸದನೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಕೋಟಿಯುಗಾಯುತಂ || ೧೬೮ ||

ಐಂದ್ರಂ ಪದಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸ್ಥಿತವಾನ್ ಕಲ್ಪಸಂಚಕಂ |
ತತೋ ಭುವಂ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸರ್ವೈಶ್ಚರ್ಯಸಮನ್ವಿತಃ || ೧೬೯ ||

ಜಾತಿಸ್ಮರೋ ಮಹಾಭಾಗೋ ಬುಭುಜೇ ಭೋಗಮುತ್ತಮಂ |
ತತೋ ಭದ್ರಮತಿರ್ದೈತೋ ನಿಷ್ಕಾನೋ ವಿಷ್ಣು ತತ್ಪರಃ || ೧೭೦ ||

ಪೃಥಿವೀಂ ವೃತ್ತಿಹೀನೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಃ ಪ್ರದತ್ತವಾನ್ |
ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಸನ್ನಾ ತ್ಮಾ ದತ್ತ್ವೈಶ್ಚರ್ಯಮನುತ್ತಮಂ || ೧೭೧ ||

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನು, ಸುಘೋಷನು ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಕೋಟಿವಂಶ ಸಹಿತನಾಗಿ ದುಃಖ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

೧೬೭-೧೬೯. ಬಲಿಯೇ! ಭದ್ರಮತಿಯು ಪತ್ನೀಪುತ್ರರೊಡನೆ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಯುಗಪರ್ಯಂತವಾಗಿದ್ದು ಅದರಂತೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಕೋಟಿಯುಗಳ ಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಐದು ಕಲ್ಪಗಳು ದೇವಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದನು.

೧೬೯-೧೭೦. ದೈತ್ಯನೇ! ತರುವಾಯ ಭದ್ರಮತಿಯು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಯಾಚನೆಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪುನಃ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಧನ್ಯನೂ, ಜಾತಿ ಸ್ಮರನೂ ಆಗಿ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯದೊಡನೆ ಉತ್ತಮಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದನು.

೧೭೦-೧೭೧. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು.

- ಕೋಟಿವಂಶಸಮೇತಸ್ಯ ದದೌ ಮೋಕ್ಷಮನುತ್ತಮಂ ।
ತಸ್ಮಾದ್ವೈತ್ಯಪತೇ ಮಹ್ಯಂ ಸರ್ವಧರ್ಮಪರಾಯಣಂ || ೧೨೨ ||
- ತಪಶ್ಚರಿಷ್ಯೇ ನೋಕ್ಷಾಯ ದೇಹಿ ತ್ವಂ ಶ್ರಿಸದಾಂ ಮಹೀಂ ।
ವೈರೋಚನಿಸ್ತತೋ ಹ್ಯಷ್ಟಃ ಕಲಶಂ ಜಲಪೂರಿತಂ || ೧೨೩ ||
- ಆದದೇ ಪೃಥಿವೀಂ ದಾತುಂ ವರ್ಣಿನೇ ವಾಮನಾಯ ಸಃ ।
ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವಗತೋ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಜಲಧಾರಾನಿರೋಧಿನಂ || ೧೨೪ ||
- ಕಾಂಕ್ಷಂ ಹಸ್ತಸ್ಥದರ್ಭಾಗ್ರಂ ತದ್ವಾರಿ ಸನ್ಯವೇಶಯತ್ ।
ದರ್ಭಾಗ್ರೋಽಭೂನ್ಮಹಾಶಸ್ತ್ರಂ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭಂ || ೧೨೫ ||
- ಅನೋಘಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಮತ್ಯುಗ್ರಂ ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿಗ್ರಾಸಲೋಲುಪಂ ।
ಐಯಾಯ ಭಾರ್ಗವ ಸುರಾನಸುರಾನೇಕಚಕ್ಷುಷಾ || ೧೨೬ ||

ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೋಟಿವಂಶ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೧೨೨-೧೨೩. ಆದಕಾರಣ ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತನಾದ ದೈತ್ಯಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನೀನು ಮೂರು ಪಾದದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೧೨೩-೧೨೪. ತರುವಾಯ ವಿರೋಚನ ಪುತ್ರನಾದ ಆ ಬಲಿಯು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟವನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಮನನಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನೀರು ತಂಬಿದ ಕಲಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು.

೧೨೪-೧೨೬. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಧಾರೆ ಯೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದರ್ಭೆಯ ಅಗ್ರಭಾಗವನ್ನು ಆ ಕಲಶೋದಕದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದನು. ಆ ದರ್ಭಾಗ್ರವು ಸಫಲವು, ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತವೂ, ಅತಿಭಯಂಕರವೂ, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸು

ಪಶ್ಯೇತಿ ನ್ಯಾದಿದೇಶೇವ ದರ್ಭಾಗ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರಸನ್ನಿ ಭಂ ।
ಬಲಿದ್‌ದೌ ಮಹಾವಿಷ್ಣೋಃ ಮಹೀಂ ತ್ರಿಪದಸಂಮಿತಾಂ || ೧೨೨ ||

ವನ್ಯಧೇ ಸೋಪಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಆಬ್ರಹ್ಮಭುವನಂ ತದಾ ।
ಅಮಿಮೀತ ಮಹೀಂ ದ್ಯಾಂಚ ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ವಿಶ್ವತನುರ್ಹರಿಃ || ೧೨೩ ||

ಆಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕಟಾಹಾಂತಂ ಪದಂ ನಿನ್ಯೇಽಮಿತಪ್ರಭಃ ।
ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರನಿರ್ಭಿನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ವಿಭಿದೇ ದ್ವಿಧಾ || ೧೨೪ ||

ತದ್ವಾರಾ ಬಾಹ್ಯಸಲಿಲಂ ಬಹುಧಾರಂ ಸಮಾಗತಂ ।
ಧೌತವಿಷ್ಣು ಪದಂ ತೋಯಂ ನಿರ್ಮಲಂ ಲೋಕಸಾವನಂ || ೧೨೫ ||

ವುದೂ, ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳುದೂ ಆದ ದೊಡ್ಡ ಅಪ್ಪವಾಯಿತು.

೧೨೨-೧೨೩. ವಿಷ್ಣುವು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನೇ ! ನೀನು ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಒಂದೇ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ ನೆಂಬಂತೆ ಶಸ್ತ್ರಸಮಾನವಾದ ದರ್ಭಾಗ್ರವು ಬಂದು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿತು. ಬಲಿಯು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಮೂರು ಪಾದದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು.

೧೨೪. ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ವಾಮನನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಜಗತ್ತಿನಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರವುಳ್ಳ ಅಪರಿಮಿತ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನಾದ ಹರಿಯು ಎರಡುಪಾದಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನು ಆಳಿದನು.

೧೨೫. ಈ ಪಾದವು ಸಮಗ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿತು. ಹರಿಯ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ಭೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ಸೀಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೧೨೬-೧೨೭. ಆ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಬಾಹ್ಯೋದಕವು ಬಂದಿತು. ಪರಿಶುದ್ಧವು, ಲೋಕವನ್ನೇ ಪವಿತ್ರಮಾಡುವುದು,

ಅಜಾಂಡಬಾಹ್ಯನಿಲಯಂ ಧಾರಾರೂಪಮವರ್ತತ |
ತಜ್ಜಲಂ ಪಾವನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನ್ನಾವಯನ್ಸುರಾನ್ || ೧೮೧ ||

ಸಪ್ತರ್ಷಿಸೇವಿತಂ ಚೈವ ನ್ಯಪತನ್ಮೇರುಮೂರ್ಧನಿ |
ಏತದ್ವೃಷ್ಟ್ವಾದ್ಭೃತಂ ಕರ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ದೇವತಾಗಣಾಃ || ೧೮೨ ||

ಋಷಯೋ ಮನವಶ್ಚೈವ ಹ್ಯಸ್ತವನ್ಲಕ್ಷವಿಹ್ವಲಾಃ |
ದೇವಾ ಊಚುಃ

ನಮಃ ಪರೇಶಾಯ ಪರಾತ್ಪರೂಪಿಣೇ |
ಪರಾತ್ಪರಾಯಾಪರರೂಪಧಾರಿಣೇ || ೧೮೩ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮರತಾತ್ಮಬುದ್ಧಯೇ |
ನಮೋಽಸ್ತು ತೇಽನ್ಯಾಹತ ಕರ್ಮಶೀಲಿನೇ |
ಪರೇಶ ಪರಮಾನಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ್ವರಾತ್ಪರ || ೧೮೪ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವುದೂ ಆದ, ವಿಷ್ಣುಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಉದಕವು ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿತ್ತು.

೧೮೧-೧೮೨. ಶುದ್ಧಿಕರವೂ ಉತ್ತಮವೂ ಆದ ಆ ನೀರು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು.

೧೮೨-೧೮೩. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಋಷಿಗಳೂ, ಮನುಗಳೂ ಸಹ ಸಂತೋಷಭರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

೧೮೩-೧೮೪. ದೇವತೆಗಳು ಹೇಳಿದರು:—ಉತ್ತಮರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾತ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯು, ಉತ್ತಮರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣನು ಎಂದರೆ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು, ಪೂರ್ಣಾತ್ಮನು, ವೇದೈಕಗಮ್ಯನು ಮತ್ತು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ ಆಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ.

೧೮೪-೧೮೫. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯು, ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಂದಸ್ವರೂಪನು, ಉತ್ತಮೋತ್ತಮನು, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯು, ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿಯು, ಸಂಪೂರ್ಣ

ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ ಜಗನ್ಮೂರ್ತೇ ಪ್ರಮಾಣಾತೀತ ತೇ ನಮಃ |

ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಷೇ ತುಭ್ಯಂ ವಿಶ್ವತೋ ಬಾಹವೇ ನಮಃ || ೧೮೫ ||

ವಿಶ್ವತಃ ಶಿರಸೇ ಚೈವ ವಿಶ್ವತೋ ಗತಯೇ ನಮಃ |

ಏವಂ ಸ್ತುತೋ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ದಿನೌಕಸಾಂ || ೧೮೬ ||

ದತ್ತಾ ಸ್ವಸ್ವಪದಂ ತೇಷಾಂ ಪ್ರಹಸನ್ನಭಯಂ ದದೌ |

ವಿರೋಚನಾತ್ಮಜಂ ದೈತ್ಯಂ ಪದೈಕಾರ್ಥಂ ಬಬಂಧ ಹ || ೧೮೭ ||

ತತಃ ಪ್ರಸನ್ನಂ ತು ಬಲಿಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚಾಸ್ಮೈ ರಸಾತಲಂ |

ದದೌ ತದ್ಧ್ವಾರಸಾಲಶ್ಚ ಭಕ್ತವಶ್ಯೋ ಬಭೂವ ಹ || ೧೮೮ ||

ವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗವಿರುವವನೂ ಆಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನೇ!
ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ನಮಸ್ಕಾರ.

೧೮೫-೧೮೬. ಪೂರ್ಣವಾದ ನೇತ್ರ, ಪೂರ್ಣವಾದ ಬಾಹು, ಪೂರ್ಣ ಶಿರಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣವಾದಪಾದ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದರೆ ಭಗವಂತನು ಪೂರ್ಣನು. ಅವನ ಒಂದೊಂದು ಅವಯವವೂ ಸಹ ಪೂರ್ಣವು; ಅವನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ.

೧೮೬-೧೮೭. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಹಾ ವಿಷ್ಣುವು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನಗುತ್ತಾ ಅಭಯಕೊಟ್ಟನು. ವಿರೋಚನಪುತ್ರನಾದ ಬಲಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಪಾದದಷ್ಟು ಭೂಮಿಗಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು.

೧೮೮. ತರುವಾಯ ಬಲಿಯು ಶರಣಾಗತನಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಇವನಿಗೆ ರಸಾತಲವೆಂಬ ಅಧೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ಅವನ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಅವನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಾದನು.

ನಾರದ ಉವಾಚ

ರಸಾತಲೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿರೋಚನಸುತಸ್ಯ ವೈ ।

ಕಿಂ ಭೋಜ್ಯಂ ಕಲ್ಪಯಾಮಾಸ ಘೋರೇ ಸರ್ಪಭಯಾಕುಲೇ ॥ ೧೮೯ ॥

ಸನಕ ಉವಾಚ

ಅನುಂತ್ರಿತಂ ಹನಿಯತ್ತು ಹೂಯತೇ ಜಾತನೇದಸಿ ।

ಅಸಾತ್ರೇ ದೀಯತೇ ಯಚ್ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ಭೋಗಸಾಧನಂ ॥ ೧೯೦ ॥

ಹುತಂ ಹವಿರಶುಚಿನಾ ದತ್ತಂ ಸತ್ಕರ್ಮ ಯತ್ಕೃತಂ ।

ತತ್ಸರ್ವಂ ತತ್ರ ಭೋಗಾರ್ಹಮಧಃಪಾತಫಲಪ್ರದಂ ॥ ೧೯೧ ॥

ಏವಂ ರಸಾತಲಂ ವಿಷ್ಣುಬಲಯೇ ಸಾಸುರಾಯ ತು ।

ದತ್ತ್ವಾಭಯಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸುರಾಣಾಂ ತ್ರಿದಿವಂ ದದೌ ॥ ೧೯೨ ॥

ಪೂಜ್ಯಮಾನೋಽನುರಗಣೈಃ ಸ್ತೂಯಮಾನೋ ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ ।

ಗಂಧರ್ವೈರ್ಗೀರ್ವಯಮಾನಶ್ಚ ಪುನರ್ವಾಮನತಾಂ ಗತಃ ॥ ೧೯೩ ॥

೧೮೯. ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು—ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಹಾವುಗಳ ಭಯದಿಂದ ತುಂಬಿದ, ಭಯಂಕರವಾದ, ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ವಿರೋಚನ ಪುತ್ರನಾದ ಬಲಿಗೆ ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು ?

೧೯೦. ಸನಕನು ಹೇಳಿದನು—ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳದೇ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥ ಮತ್ತು ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ ವಸ್ತು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಲಿಗೆ ಭೋಗಸಾಧನವಾದ ಆಹಾರವು.

೧೯೧. ಅಶುದ್ಧನು ಹೋಮಮಾಡಿದ ವಸ್ತು, ಮತ್ತು ದಾನಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥ, ಅಂತಹವನು ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕರ್ಮ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಧೋಲೋಕವಾಸವನ್ನು ಸಫಲಗೊಳಿಸುವ ಭೋಗಯೋಗ್ಯವಸ್ತುವು.

೧೯೨. ವಿಷ್ಣುವು ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಬಲಿಗೆ ರಸಾತಲವನ್ನು ಅಭಯವನ್ನೂ ಸಹ ಕೊಟ್ಟು ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೧೯೩. ಅದ್ಭುತಾಕಾರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆ ವಿಷ್ಣುವು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಗಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡವನಾಗಿ ಪುನಃ ವಾಮನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

ಏತದ್ಬ್ರಹ್ಮಾಷ್ಟಾಕ್ಷಮಹತ್ಕರ್ಮ ಮುನಯೋ ಬ್ರಹ್ಮನಾದಿನಃ |
ಪರಸ್ಪರಂ ಸ್ಮಿತಮುಖಾಃ ಪ್ರಣೇಮುಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ || ೧೯೪ ||

ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮಕೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನಾಮನತ್ವಮುಸಾಗತಃ |
ನೋಹಯನ್ನ ಖಿಲಂ ಲೋಕಂ ಪ್ರಸೇದೇ ತಪಸೇ ವನಂ || ೧೯೫ ||

ಏವಂ ಪ್ರಭಾವಾ ಸಾ ದೇವೀ ಗಂಗಾ ವಿಷ್ಣುಪದೋದ್ಭವಾ |
ಯಸ್ಯಾಃ ಸ್ಮರಣಮಾತ್ರೇಣ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಪಾತಕೈಃ || ೧೯೬ ||

ಇದಂ ತು ಗಂಗಾಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಯಃ ಪಠೇಚ್ಛ್ರಣುಯಾದಪಿ |
ದೇವಾಲಯೇ ನದೀತೀರೇ ಸೋಽಶ್ವಮೇಧಂ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ || ೧೯೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಬೃಹನ್ನಾರದೀಯಪುರಾಣೇ ಪೂರ್ವಭಾಗೇ
ಪ್ರಥಮಪಾದೇ ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತಿವರ್ಣನಂ
ನಾಮೈಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೧೯೪. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮುನಿಗಳು ಈ ಅಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ನಗು ಮುಖವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಪುರಷಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಾಮನ ದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

೧೯೫. ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುವು ವಾಮನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಕಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

೧೯೬. ಸ್ಮರಿಸುವಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವಂತಹ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಕಮಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಆ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಿಯುಳ್ಳವಳು.

೧೯೭. ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಥವಾ ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಂಗಾಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಿಯನ್ನು ಶ್ರವಣ ಅಥವಾ ಪಠನೆ ಮಾಡುವವನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಇಂತು ಶ್ರೀಬೃಹನ್ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣದೊಳು ಪೂರ್ವಭಾಗದ
ಪ್ರಥಮಪಾದದಲ್ಲಿ ಗಂಗೋತ್ಪತ್ತಿವರ್ಣನೆಯೆಂಬ
ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಕಥಾಸಾರಾಂಶ

ಬೆಂಕಿಯು ಅದಿತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಟ್ಟ, ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ನಾರದನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಸನಕನು ಹರಿಭಕ್ತರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅದಿತಿಯು ಭಕ್ತಾಗ್ರಾಣಿಯಾದುದರಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸುಟ್ಟಿತೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಯು ಅದಿತಿಯ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಪಾಣಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು; ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುತ್ತದೆ; ವರವನ್ನು ಕೇಳು; ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದನು. ಆಗ ಅದಿತಿದೇವಿಯು ಹರಿಯನ್ನು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯೇ! ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದಿರುವುದಾವುದು? ನನಗೇಕೆ ಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆ? ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗಿ ದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿಷ್ಕುಂಟಕವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ದೈತ್ಯರೂ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸದೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅದಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಸವತಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟಿರುವುದು ಬಹಳ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದುದು. ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಿತಿಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೋಮದಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಲು ನನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಲು ಹರಿಯು ರಾಗದ್ವೇಷವಿಹೀನರಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗಿರುವವರು ನನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದितिಗೆ ಕಂಠಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು. ಅದಿತಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಉಚಿತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಕಲಶ ಮತ್ತು ದಧ್ಯನ್ನಗಳನ್ನು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ವಾಮನನನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ಕಶ್ಯಪನು ಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ವಾಮನನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು

ಸಿದ್ಧಿಸಿ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಲಿಯು ಗುರುಗಳಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೇ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಕೊಂಡು ದೀರ್ಘಸತ್ರವೆಂಬ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಾಮನನು ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಬಂದನು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು “ ಇವನು ಸಾಧಾರಣನಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಈ ವಾಮನರೂಪದಿಂದ ನಿನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನಹರಿ ಸಲು ಬಂದಿರುವನು. ಇವನಿಗೆ ನೀನು ಏನನ್ನೂ ಕೊಡಕೂಡದು ” ಎಂದು ಬಲಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಬಲಿಯು ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಬಂದ ವಾಮನನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ವಾಮನನು ಮೂರು ಪಾದದಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಭೂದಾನದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಗಳನ್ನೂ ವಿಶದವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಬಲಿಯು ಭೂದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ವಾಮನನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಪರ್ಯಂತವಾದ ದೊಡ್ಡ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಒಂದು ಪಾದದಿಂದ ಭೂಲೋಕವನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾದದಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನೂ ಆಳಿದನು. ಆಗ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಎರಡು ಭಾಗವಾಗಿ ಒಡೆಯಿತು. ಆ ದ್ವಾರದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದ ಬಾಹ್ಯೋದಕವು ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಡಿ ಮೇರುಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಹಿಸಿತು. ಆ ಅದ್ಭುತವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವತೆಗಳು ಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಮೂರನೆಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದೆ ಬಲಿಯನ್ನು ಕೇಳಲು ಶರಣಾಗತನಾದ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾದವನ್ನಿಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ರಸಾತಲಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮುಂದಿನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಬಲಿಗೂ ರಸಾತಲಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದೆಯೂ ಅಶುಚಿಯಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಹೋಮದಾನಾದಿಗಳ ಫಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅದ್ಭುತಾಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ವಾಮನರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಂಗೆಯ ಮಹಿಮಾತಿಶಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು ಕೊನೆಗೊಂಡಿದೆ.